

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Díla audiovizuální

Diplomová práce

Martina Varjassyová

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Veronika Křest'ánová, Dr.,

Praha, březen 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem v ní vyznačila všechny prameny, z nichž jsem čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze 6. 4. 2009

.....
Martina Varjassyová

Poděkování

Děkuji paní JUDr. Veronice Křest'ánové, Dr., vedoucí mé diplomové práce za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování.

V Praze 6. 4. 2009

Martina Varjassyová

Obsah:

Úvod	2
1. Audiovizuální dílo	3
1.1. Právní úprava audiovizuálního díla	3
1.2. Charakteristika audiovizuálního díla	6
1.3. Třídění audiovizuálních děl	9
2. Díla audiovizuálně užitá	11
3. Autorství audiovizuálního díla	15
4. Autorské právo k audiovizuálnímu dílu	18
4.1. Oprávnění k užití díla – licenční smlouva obecně	19
4.2. Oprávnění k užití audiovizuálního díla	21
4.3. Oprávnění k užití audiovizuálně užitého díla	24
4.4. Osobnostní práva autora audiovizuálního díla	25
5. Výrobce audiovizuálního díla	28
5.1. Záznam audiovizuálního díla	29
6. Veřejnoprávní úprava audiovizuálního díla	31
6.1. Zákon č. 273/1993 Sb. o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl	31
6.2. Zákon č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie	38
7. Ochrana autorských práv audiovizuálních děl	41
7.1. Ochranná doba	41
7.2. Soukromoprávní ochrana	42
7.3. Veřejnoprávní ochrana	46
7.4. Porušování autorských práv audiovizuálního díla	48
Závěr	53
Použitá literatura	54

Úvod

Téma, které jsem ve své diplomové práci zpracovávala, je audiovizuální dílo. Tuto oblast jsem si popravdě vybrala i kvůli kouzlu samotného audiovizuálního díla jako díla, které se za poměrně krátký čas své existence stalo fenoménem uměleckým, společenským i průmyslovým. Právní úprava audiovizuálního díla bere ohled na specifickou komplexní povahu audiovizuálního díla, ve které se promítají jak ekonomické i umělecké aspekty a pro jeho úpravu se používá zvláštního režimu.

Ve své práci jsem se pokusila popsat právní úpravu audiovizuálního díla v České republice, která se nachází zejména v zákoně č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon). Zaměřovala jsem se na výklad pojmu audiovizuálního díla a díla audiovizuálně užitého, dále na problematiku autorství audiovizuálního díla a na autorská práva k audiovizuálnímu dílu a jejich ochranu.

V části „veřejnoprávní úprava audiovizuálního díla“ jsem se věnovala aktuální otázce označování audiovizuálních děl s ohledem na jejich věkovou přípustnost a některým institutům v oblasti audiovize. Jmenovitě Státnímu fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie a Národnímu filmovému archivu. V poslední části jsem se zaměřila na ochranu audiovizuálního díla a zejména pak na, v současné době často diskutované, téma filmové pirátství.

1. Audiovizuální dílo

1.1. Právní úprava audiovizuálního díla

Problematiku audiovizuálního díla upravuje v českém právním řádě zejména **zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským** a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících (autorský zákon), který nabyl účinnosti dne 1. 12. 2000, ve znění zákona č. 81/2005 Sb., zákonem č. 61/2006 Sb. a zákonem č. 216/2006 Sb. ve znění pozdějších změn provedených zákonem č. 186/2006 Sb. a zákonem č. 168/2008 Sb. (dále jen AutZ). Tento zákon obsahuje právní úpravu autorského práva, práv s právem autorským souvisejících a jejich ochranu. Jde o soukromoprávní úpravu speciální ve vztahu k občanskému zákoníku. Nachází se v ní ale i prvek práva veřejného, který tvoří samostatná část - kolektivní správa práv, jejíž právní úprava byla dosud obsažena v samostatném zákoně č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů. Zákon č. 121/2000 Sb. nahradil předchozí zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých z důvodu potřeby harmonizovat v oblasti autorského práva českou právní úpravu s právem Evropského společenství, což vyplývalo ze závazků České republiky jako přistupujícího státu Evropské unie. Podle důvodové správy k zákonu č. 121/2000 Sb. jde především o komplexní úpravu práva autorského a práv souvisejících s právem autorským, tak jak se vyvíjela v rámci mezinárodních autorskoprávních úmluv a smluv a jakou obsahují i některé autorské zákony členských států EU.

Právní předpisy Evropského společenství v oblasti autorského práva a práv s právem autorským souvisejících tvoří hlavně směrnice. V rámci právní úpravy audiovizuálních děl jsou to pak zejména **směrnice Rady 92/100/EHS** ze dne 19. 11. 1992 o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých příbuzných právu autorskému v oblasti duševního vlastnictví, resp. **směrnice 2006/115/ES Evropského parlamentu a Rady** (kodifikované znění) ze dne 12. 12. 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejícím s právem autorským, která směrnici 92/100/EHS nahradila, **směrnici Rady 93/83/EHS** ze dne 27.

9. 1993, o koordinaci některých pravidel z oboru práva autorského a práv příbuzným právu autorskému vztahujících se na satelitní vysílání a na kabelový přenos a **směrnice Rady 93/98/EHS** ze dne 29. 10. 1993, o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv autorských. Dále směrnice z doby po přijetí nového autorského zákona a to **směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady** ze dne 22. 5. 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v Informační společnosti (Informační směrnice), **směrnice 2004/48/ES Evropského parlamentu a Rady** ze dne 29. 4. 2004 o vymáhání práv duševního vlastnictví a rovněž **směrnice 2006/116/ES Evropského parlamentu a Rady** ze dne 12. 12. 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

Významným nařízením v této oblasti je nově **nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.864/2007** ze dne 11. 7. 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (**Řím II**), které nabylo účinnosti 11. 1. 2009. Toto nařízení jako kolizní norma určuje rozhodné právo pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z porušení práva duševního vlastnictví.

Zákon rovněž respektuje závazky, které pro Českou republiku vyplývají z mezinárodních dohod. Pro příslušnou oblast je to zejména **Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl** ze dne 9. 9. 1886 ve znění Pařížské revize ze dne 24. 7. 1971 (jde o tradiční autorskoprávní úmluvu, která stanoví pro členské státy povinnost ochrany práva autorského alespoň na minimální úrovni zakotvené v úmluvě), *Úmluva o mezinárodním zápisu audiovizuálních děl* (365/1992 Sb.), *Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových snímků a rozhlasových organizací* ze dne 21. 10. 1961 - **Římská úmluva** (upravuje na minimální úrovni majetková práva výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních vysílatelů, směrnice 92/100/EHS přiznává výkonným umělcům práva v širším rozsahu), *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví* (TRIPS), či smlouvy WIPO, které byly přijaty na diplomatické konferenci v roce 1996, pro něž se používá název internetové smlouvy, a to *Smlouva WIPO o právu autorském* (WCT – World Intellectual Property Organization Copyright Treaty) a *Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech* (WPPT - World Intellectual Property

Organization performance and Phonograms Treaty). V souvislosti s rekonfigurací (přijetím zákona č. 121/2000 Sb.) autorského zákona bylo při sestavování právní regulace postupováno tak, že prioritně byla zohledňována úprava směrnic a tam, kde směrnice určitou otázku neupravovaly, byly „mezery“ doplňovány podle mezinárodního práva autorského (Bernská úmluva a Římská úmluva) a dále pak podle tradiční národní úpravy.¹

Veřejnoprávní úpravu audiovizuálního díla tvoří zejména **zákon č. 273/1993 Sb.** ze dne 15. 10. 1993 o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů (stanoví podmínky evidence subjektů činných v oblasti audiovizuace, upravuje označování audiovizuálních děl a omezení přístupnosti těchto děl pro nezletilé apod.) a **zákon č. 241/1992 Sb.** České národní rady ze dne 14. 4. 1992 o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie (Upravuje podmínky podpory české kinematografie, postavení Fondu, působnost jeho řídicích orgánů, způsob jejich rozhodování. Dále upravuje zdroje Fondu a způsob jejich rozdělování, proceduru rozhodování a způsob zacházení s finančními prostředky, které do Fondu plynou). Také **zákon č. 231/2001 Sb.**, o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů a další. V rámci autorskoprávní ochrany v rovině trestněprávní pak **zákon č. 140/1961 Sb.**, trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, resp. s účinností od 1. 1. 2010 **zákon č. 40/2009 Sb.**, trestní zákoník.

Vedle výše zmíněných právních předpisů se na oblast audiovizuace vztahují další obecně závazné právní předpisy (občanský zákoník, obchodní zákoník, zákon o živnostenském podnikání, zákon o ochraně spotřebitele, zákon o regulaci reklamy, zákona o archivnictví, spisové službě a další).

¹ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 19

1.2. Charakteristika audiovizuálního díla

Pojem audiovizuálního díla je vymezen v ustanovení § 62 odst. 1 AutZ. Jde o termín nový, který nahradil dosavadní pojem „dílo filmové a dílo vyjádřené podobným způsobem“. Tyto pojmy jsou ale významem obsahově totožné. Výraz „audiovizuální dílo“ není v právní úpravě audiovizuálního díla termínem úplně novým ba právě naopak. Tento termín je již využíván jak v právu veřejném (*srov. č.273/1993 Sb. ze dne 15. října 1993 o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů*), tak v právu mezinárodním (*srov. Úmluva o mezinárodním zápisu audiovizuálních děl, sděl. č. 365/1992 Sb.*) a v právu komunitárním (*směrnici 2006/116/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 12.12 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících a směrnici 2006/115/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. 12. 2006 o právu na pronájem a půjčování a v některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejícím s právem autorským*). Autorský zákon proto používá tohoto pojmu v souladu s těmito právními úpravami.

Zákonná definice vymezuje audiovizuální dílo jako „*dílo vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých, ať již zpracovaných nebo nezpracovaných, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem či nikoli, vnímatelných zrakem a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem.*“ Tato definice vychází z ustanovení Úmluvy o mezinárodním zápisu audiovizuálních děl, kterou je Česká republika vázána od 27. 2. 1991 (v článku 2 Úmluvy je stanoveno, že pro účely této Úmluvy se "audiovizuálním dílem" rozumí každé dílo, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, ať již doprovázených zvukem či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem). Dílo audiovizuální je zvláštní druh uměleckého díla. Jde totiž o složitý komplex, který je vytvářen jak z autorských děl (např. scénář-dílo slovesné, dílo hudební, dílo choreografické, dílo fotografické, dílo architektonické), tak z uměleckých výkonů herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, ale i z dalších prvků (použití přírody, efektů). Dle komentáře k autorskému zákonu autorů Chaloupková, Holý audiovizuální dílo naopak není souborným dílem, byť jsou některé

znaky podobné (srov. § 2 odst. 5 AutZ „dílem souborným je sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky autorského díla“). Autoři komentáře k AutZ Telec, Tůma považují audiovizuální dílo za dílo kvazisouborné, které se od souborného díla liší kvalitativně vyšší úrovní tvůrčí činnosti uspořadatele – zpracovatele (tedy režiséra). Komentář Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová pak při definování audiovizuálního díla uvádí, že audiovizuální dílo vzniká autorským zpracováním a uspořádáním děl a jiných složek audiovizuálně užitých. To znamená, že nejde pouze o výběr a uspořádání dle ustanovení § 2 odst. 5, ale taky o zpracování těchto složek dle ustanovení § 2 odst. 4. Oba komentáře tedy uvádí, že režisér není pouze uspořadatel, ale taky zpracovatel, a proto bych se přiklonila k názoru, že dílo audiovizuální nelze považovat za dílo souborné.

Dílo audiovizuální musí splňovat legální pojmové znaky díla podle autorského zákona (srov. § 2 odst. 1 AutZ). Z toho vyplývá, že dílo audiovizuální musí být *jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora*. Audiovizuálním dílem proto nebude rutinní dokumentární záznam, technický záznam, záznam akce, sportovního utkání a jiné sledy obrazů, u kterých nepůjde o výsledek jedinečné tvůrčí činnosti, ale pouze záznamové techniky či pouhé řemeslné dovednosti postrádající jedinečnost.² Rovněž nebude dílem audiovizuálním pouhá audiovizuálně technická reprodukce jiných děl jako např. reprodukce díla dramatického.³

Zákon výslovně dále rozlišuje dílo *audiovizuální* jako dílo jediné, vzniklé osobitým (režijním) tvůrčím uspořádáním, popř. zpracováním, jednotlivých audiovizuálně užitých děl⁴ a *dílo audiovizuálně užitě*. Dřívější definice audiovizuálního díla v zákoně č. 273/1993 Sb. definovala dílo audiovizuální bez této formulace (vytvořené z děl audiovizuálně užitých), tzn. pouze jako dílo, *které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem*. Tento širší výklad pojmu audiovizuálního díla byl dle autorů

² Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 183

³ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 587

⁴ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 587

komentáře k autorskému zákonu Chaloupková, Holý namístě, protože se do definice dostali i prvky, které samy o sobě ještě nemusí být autorským dílem (použití reálu např. příroda). Dle mého názoru, pokud definice zmiňuje z čeho je audiovizuální dílo vytvořené (uspořádáním děl audiovizuálně užitých), měla by možná také pro upřesnění zmínit i ostatní složky, které nejsou audiovizuálním dílem užitým. Ne sice vynecháním této formulace, ale jejím doplněním.

Na druhou stranu tento zákon č. 273/1993 Sb. na rozdíl od současného autorského zákona vymezoval dílo audiovizuální v jiném smyslu úžeji, jelikož za takové dílo považoval dílo, jenž sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem, *pokud bylo určeno k veřejnému šíření pomocí technického zařízení*. Tím bylo způsobeno, že se úprava zákona o audiovizi nevztahovala na všechny audiovizuální díla vymezeny podle autorského zákona, ale jenom na ty, které byly určeny k veřejnému šíření. Novelou zákona č. 273/1993 Sb. z roku 2006 se pak tato definice vypustila a zákon již odkazuje na definici audiovizuálního díla podle autorského zákona.

Po technické stránce autorský zákon definuje audiovizuální dílo jako dílo, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu. Tyto pohybující se obrazy jsou vyjádřeny za pomoci filmové či jiné techniky (obrazové a zvukové, popř. jen obrazové). V nejobecnější rovině lze hovořit o klasické technice kinematografické (v oblasti televize použitelná, avšak netvoří její nejvlastnější princip), která je založena na krokovém pohybu jednotlivých políček filmu nejprve v kameře a po zpracování filmu na tomtéž rytmu pohybu a frekvenci prosvěcování jednotlivých obrázků v projekčním zařízení. Tento specificky přerušovaný pohyb filmu ve fázi osvitů, i při následné projekci, probíhá v obou případech rychlostí 24 obrázků za vteřinu, což vyvolává díky relativní nedokonalosti lidského oka v procesu vnímání u diváka iluzi plynulého pohybu.⁵ Tento pohyb je zpravidla synchronně doprovázen zvukem, ale ne vždy tomu tak musí být (např. němý film).

⁵ Kříž, J. Ochrana autorských práv v informační společnosti. Praha: Linde Praha a.s., 1999, str. 45 - 46

1.3. Třídění audiovizuálních děl

Díla audiovizuální se tradičně rozlišují, aniž by tak autorský zákon činil⁶, z hlediska tvůrčích postupů a odlišných způsobů jejich užití na:⁷

díla filmová, tj.

1. díla kinematografická, která jsou určena k užití (zpravidla k užití veřejnému), spočívajícímu v promítání kinematografickou projekcí (zpravidla ve veřejných kinech)
2. filmová díla televizní (televizní filmy), která jsou určena k vysílání televizí

a díla vyjádřená způsobem jako díla filmová, tj.

3. díla televizní, tzn. specifický druh (vesměs uměleckých) děl, odlišný od děl filmových (i od filmově televizních). Pro díla televizní je v určitých případech povahově příznačná jejich nevázanost na předchozí hmotné zachycení (srov. též případ živého vysílání)
4. ostatní díla vyjádřená po způsobu audiovize (jedná se o poměrně širokou a rozsahem dosti neurčitou a otevřenou třídu děl, která se stále rozvíjí vzhledem k technickému vývoji záznamové a reprodukční techniky)

Ministerstvo kultury České republiky pak užívá pro statistické účely (viz roční výkaz o výrobě a distribuci audiovizuálních děl za rok 2008) ještě jiného dělení audiovizuálních děl, a to podle kritérií jakými je délka audiovizuálního díla, velikost

⁶ AutZ zmiňuje pouze v § 2 odst. 1 termín díla audiovizuálního, pod který zahrnuje dílo kinematografické

⁷ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 587

nosiče a další technické nebo technologické parametry (počet preformací na snímek), na:

1. audiovizuální díla dlouhometrážní (hraná, animovaná, dokumentární a jiná), kterými rozumí díla od 63 minut hrací doby výše a zaznamenané na filmovém pásu formátu 35mm od 1801 m délky výše, 16 mm od 721 m délky výše;
2. audiovizuální díla středometrážní (hraná, animovaná, dokumentární a jiná), kterými rozumí díla od 21 do 63 minut hrací doby a zaznamenané na filmovém pásu formátu 35 mm od 601 m do 1800 m délky, 16 mm od 241 m do 720 m délky;
3. audiovizuální díla krátkometrážní (hraná, animovaná, dokumentární a jiná), kterými se rozumí díla do 21 minut hrací doby a zaznamenané na filmovém pásu formátu 35 mm do 600 m délky, 16 mm do 240 m délky;
4. reklamní audiovizuální díla

Dle současného vývoje filmové technologie ovlivněné digitalizací je diskutované používání celuloidového filmového pásu zejména proto, že výroba digitální kopie oproti 35mm či 16mm kopie je levnější a samotná digitální kopie je z dlouhodobého hlediska stabilnější, tj. nepodléhá zničení tak rychle jako celuloidový filmový pás.

2. Díla audiovizuálně užitá

Dílem audiovizuálně užitým je autorské dílo, jež je zařazeno do díla audiovizuálního. Může být zpracované, tzn. upravené z původní podoby do podoby, ve které se užije v díle audiovizuálním (např. přepracovaný scénář, upravená hudba). Nebo také nezpracované v podobě původní (např. architektonické dílo)⁸. Podmínkou ale je, aby naplňovalo znaky autorského díla, resp. musí jít o osobité jedinečné tvůrčí dílo naplňující znaky § 2 odst. 1 AutZ, které se zařazením do díla audiovizuálního stává audiovizuálně užitým dílem.

U děl audiovizuálně užitých, jakými jsou např. literární scénář, hudební dílo, filmové kostýmy či kulisy, je řešení otázky, zda jde o dílo audiovizuálně užitě, které splňuje znaky díla dle autorského zákona, poměrně jednoduché. Složitější bude pak posouzení, zda jde o dílo audiovizuálně užitě u povahy přínosů filmových střihačů a kameramanů. I tato činnost je podle autorů komentáře Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová způsobilá být předmětem autorskoprávní ochrany, neboť se může jednat o osobitý jedinečný tvůrčí výkon (dílo) naplňující znaky § 2 odst. 1 AutZ. Nemyslí tím ale proto každou činnost střihače či kameramana. Za dílo naplňující znaky § 2 odst. 1 autorského zákona proto nelze považovat výsledek rutinní nebo nejedinečné činnosti kameramana a střihače. Příklad od případu je třeba se u této činnosti a jejího výsledku zabývat tím, zda jde o autorské dílo (resp. dílo audiovizuálně užitě) či nikoli, popř. zda jde o umělecký výkon.⁹

Naopak dle komentáře k autorskému zákonu autorů Telec a Tůma je tvorba filmového kameramana a střihače „zpravidla tvorbou samotného audiovizuálního díla nikoli však díla audiovizuálně užitého“, což vyvozují z širšího výkladu definice díla audiovizuálně užitého, podle kterého považují za dílo audiovizuálně užitě pouze takový výtvar, který je způsobilý „samostatného užití“ (resp. takové dílo, které lze znovu zařadit do odlišného díla audiovizuálního, tj. např. znovu zfilmovat). Výkony střihačů a

⁸ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 188

⁹ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 189

kameramanů jsou podle tohoto komentáře jako výsledky činnosti technické a umělecky řemeslné „složky audiovizuálního díla“. Na druhou stranu nám tento komentář říká, že pokud by se uplatnil obecný princip materiální pravdy, byly by tyto osoby dle konkrétních okolností považovány za spoluautory díla audiovizuálního.¹⁰

Já osobně si myslím, že činnost stříhače či kameramana jsou pro vytvoření zejména kinematografického díla významným uměleckým přínosem srovnatelným s výkonem herce, skladatele či scénáristy. Nemyslím si ale, že se jejich výkon dá srovnat s činností režiséra, zejména když za určitých okolností nebude ani audiovizuálně užitým dílem. Souhlasím s komentářem Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, že pokud by byli považováni za spoluautory díla audiovizuálního, jednalo by se v takovém případě o právní fikci autorství k audiovizuálnímu dílu.

Vedle děl audiovizuálně užitých jsou v audiovizuálním díle obsaženy i jednotlivé umělecké výkony výkonných umělců. Autoři komentáře Telec a Tůma tyto umělecké výkony označují za „umělecké složky audiovizuálního díla“. Herci, hudebníci, zpěváci, tanečníci a další výkonní umělci tak svými audiovizuálně užitými výkony (složkami audiovizuálního díla) provádějí jednotlivá audiovizuálně užitá díla. Mezi složky audiovizuálních děl mohou patřit i zvukové a zvukově obrazové záznamy stejně jako i části rozhlasového nebo televizního vysílání.¹¹ Výkonný umělec, např. tanečník, také může současně při improvizovaném provedení svého výkonu teprve vytvářet choreografické nebo jiné dílo, jež se svým užitím v díle audiovizuálním jako celku stává rovněž dílem audiovizuálně užitým.

Předpokladem pro to, aby šlo o díla audiovizuálně užitá, je také existence audiovizuálního díla, pro které je takové dílo užitó, protože pokud by šlo pouze o zvukově obrazový záznam (např. záznam divadelního představení), který by nebyl

¹⁰ Autoři totiž vychází z předpokladu, že autorství k audiovizuálnímu dílu je stanoveno právní fikcí, která vylučuje autorství jiné osoby než režiséra.

¹¹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 615

vyjádřením audiovizuálního díla, nebudou zaznamenané díla díly audiovizuálně užitými.¹²

Dále dle ustanovení § 62 odst. 2 AutZ *zpracovat dílo a zařadit je do díla audiovizuálního lze jen se svolením autora*. Jde o vyjádření nutnosti licence k užití díla za účelem vytvoření díla audiovizuálního a toto svolení autora se zpracováním a zařazením do díla audiovizuálního se zpravidla děje na základě typové smlouvy licenční. Účelem je zde užití samostatného díla pro vytvoření díla audiovizuálního, tj. dalšího samostatného díla. Oprávnění k zpracování a zařazení do díla audiovizuálního poskytuje autor osobě, která tímto způsobem dílo užije, tj. pořídí za použití audiovizuální techniky rozmnoženinu díla v rámci tvorby díla audiovizuálního.

Oprávněným zařazením díla do díla audiovizuálního se toto stává dílem audiovizuálně užitým. Pro vztah mezi autorem audiovizuálně užitého díla (obdobně jako v případě autora audiovizuálního díla) a výrobcem audiovizuálního díla se použije zvláštní právní úprava dle ustanovení § 64 AutZ. Ustanovení § 64 odst. 1 AutZ obsahuje vyvratitelnou právní domněnku ve prospěch výrobce audiovizuálního díla, pokud jde o oprávnění užit díla audiovizuálně užitá v rámci díla audiovizuálního. Obsahem oprávnění nabytého výrobcem dle vyvratitelné zákonné domněnky podle ustanovení § 64 AutZ je¹³:

- a) oprávnění k zařazení díla do díla audiovizuálního, což v sobě povahově nese rovněž zaznamenávání díla audiovizuálně užitého na prvotní záznam audiovizuálního díla, a to v podobě *původní*, jakož i v podobách *zpracovaných* (přeložených) včetně podoby *dabované* a opatřené *titulky*,
- b) oprávnění k výkonu práva *užít dílo audiovizuálně užitá v rámci díla audiovizuálního* samotným výrobcem. Toto oprávnění je výhradní a neomezené, tj. neomezené zejména co do způsobu užití díla audiovizuálně užitého v rámci audiovizuálního díla a rovněž co do množství, místa a času,

¹² Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 189

¹³ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 616, 617

- c) výhradní a neomezené oprávnění k *užití fotografií* vytvořených v souvislosti s pořízením prvotního záznamu audiovizuálního díla (tj. v praxi zejména jako reklamních plakátů),
- d) *právo podlicence* k výše uvedeným oprávněním, tj. dle ustanovení § 48 AutZ poskytnout oprávnění třetí osobě.

Autor díla audiovizuálně užitého má oprávnění k zařazení díla do jiného díla audiovizuálního (udělení oprávnění k novému zfilmování) autorským zákonem (§ 64 odst. 2 AutZ) dispozitivně omezeno na dobu deseti let od poskytnutí svolení výrobcí k zařazení svého díla do původního díla audiovizuálního. Chrání se tak majetkové (zejména soutěžní) zájmy výrobce audiovizuálního díla.

Další dispozitivní omezení některých zájmů autora ve prospěch výrobce prvotního záznamu audiovizuálního díla stanovuje hned následující odstavec 3 (§ 64 AutZ). Jde o odkazovací normu, která podobně jako v ustanovení § 63 odst. 4 AutZ (viz kapitola 4. 4.), omezuje oproti obecné úpravě autorskoprávních vztahů osobnostní právo autora audiovizuálního díla užitého. Stejně jako u autora audiovizuálního díla nepřísluší ani autorovi díla audiovizuálně užitého z důvodu změny přesvědčení právo na ukončení oprávnění (odstoupení od smlouvy), které udělil výrobcí.

Pokud není dojednáno mezi stranami jinak, vzniká v případě uplatnění zákonně vyvratitelné domněnky autoru audiovizuálně užitého díla právo na zaplacení odměny za užití jeho díla ve výši obvyklé (viz kapitola 4. 2.).

3. Autorství audiovizuálního díla

Autorský zákon v ustanovení § 63 odst. 1 stanoví, že *autorem audiovizuálního díla je jeho režisér*. Táto úprava byla přijata pod vlivem komunitárního práva (článek 2 *Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. 10. 1993 o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných*, která ale byla podstatně změněna a proto z důvodu srozumitelnosti a přehlednosti byla kodifikována do českého právního řádu nová *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12.12.2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s tím souvisejících*.) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES pak v článku 2. stanoví, že „*hlavní režisér kinematografického nebo audiovizuálního díla se považuje za jeho autora nebo jednoho z autorů. Členské státy mohou označit i jiné spoluautory*“). Dle komunitární úpravy pak musí členské státy Evropské unie považovat za autora audiovizuálního díla vždy režiséra (hlavního) a dále mají možnost za spoluautory označit kohokoli jiného.

Předcházející právní úprava používala formulaci „za autora audiovizuálního díla „*se považuje jeho režisér*“. Novelizací AutZ z roku 2006 (zákonem č. 216/2006 Sb.) se tak vypustil obrat „považuje se“ a nahradil obratem „*autorem je*“. A tady se výklady komentářů k tomuto ustanovení různí. Dle komentáře k autorskému zákonu autorů Kříž, Holcová, Kordač, Křest'ánová nelze toto ustanovení § 63 odst. 1 AutZ vnímat jako prolomení zásady materiální pravdy (komentář se týkal ještě výrazu „považuje se“ a měl za to, v zájmu právní jistoty a zachování principu objektivní pravdivosti autorství, který jinak ovládá české autorské právo, je třeba uvažovat o změně formulace, ke které novelou AutZ z roku 2006 došlo) a i přes použitý výraz „považuje se“ autorský zákon užívá výraz režisér pouze jako synonymum výrazu autora audiovizuálního díla, tedy jako konkrétní speciální označení osoby autora. Pokud se na vytvoření audiovizuálního díla bude podílet více osob, kde výsledkem činnosti nebude samostatné audiovizuální dílo (nebude možno hovořit o díle audiovizuálně užitém), ale přínos takové osoby bude naplňovat znaky autorského díla, půjde o spoluautory – spolurežiséry (kdy v pozici hlavního režiséra vykonávajícího tvůrčí režijní činnost budou dvě a více osob). Ustanovení § 63 odst. 1 AutZ pak nelze vnímat jako prolomení zásady pravdy. Podle autorů komentáře Kříž, Holcová, Kordač, Křest'ánová by prolomení materiální pravdy

nastalo pouze tehdy, pokud by v zákoně byly, kromě režiséra, právní fikcí označeny za spoluautora i další osoby, zejména autory některých audiovizuálně užitých děl, kteří by v skutečnosti režijní činnost nevytvářeli. K takové fikci dochází v některých právních řádech, dle kterých jsou za autory považovány zákonem stanovené osoby, a to i ty, které se na samotné audiovizuální tvorbě nepodílejí (např. scénárista, autor dialogů, skladatel apod., jak to v slovenské právní úpravě zákon č. 618/2003 Zb. z., o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom stanoví v ustanovení § 5, dle kterého „za spoluautorov tohto diela (audiovizuálneho) sa považujú najmä hlavný režisér, autor scenára, autor dialógov a autor hudby, ktorá bola vytvorená osobitne pre toto dielo“).

Na druhé straně, dle komentáře k autorskému zákonu autorů Telec a Tůma se současný autorský zákon odchyľuje od principu objektivní pravdivosti autorství a stanovuje fikci, podle které výlučným autorem díla audiovizuálního je jeho režisér a na této skutečnosti nic nemění ani změna jazykové formulace provedená novelizací autorského zákona z roku 2006. Alternativně ještě autoři připouští možnost, že by mohlo jít o nevyvratitelnou právní domněnku, a to s poukazem na to, že povaha (hlavní) režijní tvůrčí činnosti a jejího výsledku napovídá autorství audiovizuálního díla, protože je to právě hlavní režisér, který tvořivě určuje konečné umělecké ztvárnění uceleného díla, jemuž dává scelující a jedinečně osobitý výraz při využití audiotecnických zařízení (včetně střihu, tiků apod.). Další rozpor se zásadou objektivní pravdivosti spatřují autoři ve vyloučení faktického tvůrce z legálního pojetí autorství díla, ke kterému podle nich dochází v ustanovení § 63 odst. 1 AutZ. Pokud by se totiž na toto ustanovení použila zásada objektivní pravdivosti, tak by z hlediska povahy audiovizuální tvorby vyplývalo dle konkrétních okolností možné spoluautorství audiovizuálního díla i u jiných osob než pouze režisérů (spolurežisérů), a to zejména kameramanů a střihačů.¹⁴

Autoři komentáře, Telec, I., Tůma, P., se domnívají, že pro případ posuzování autorství tedy není ani tak rozhodující (na rozdíl od ostatních druhů děl chráněných autorským zákonem, u kterých je autorství založeno na materiální pravdě) která osoba

¹⁴ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 598

audiovizuální dílo vytvořila (či se na něm spoluautorsky podílela), ale která skutečně vykonávala režisérskou audiovizuální činnost.

Oba komentáře tedy shodně považují za autora audiovizuálního díla osobu, která vykonává režisérskou audiovizuální činnost, tedy zpravidla hlavního režiséra. Rozdílný je ale pohled na otázku materiální pravdivosti v ustanovení § 63 odst. 1 AutZ a na to navazující otázku spoluautorství k dílu audiovizuálnímu v případě dodržení zásady materiální pravdivosti. Autoři komentáře, Telec, I., Tůma, P., vyvozují závěr, že v případě dodržení této zásady by mohli být spoluautoři i kameramani a střihači. Zatím co podle druhého komentáře přínos kameramana a střihače (pokud nepůjde o jejich režijní činnost) bude dílem audiovizuálně užitým.

Na vytvoření audiovizuálního díla se podílí velké množství osob, vykonávajících pro celkový vzhled díla různě důležité činnosti. Dle mého názoru právě režisérská audiovizuální činnost ovlivní vytvoření díla tím rozhodujícím způsobem, a proto není právní fikcí považovat režiséra za autora díla audiovizuálního.

V souladu s právem komunitárním (viz čl.2 citované *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. 12. 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s tím souvisejících*) a právem mezinárodním (srov. Čl. 14 bis odst 3 RÚB) je za autorem audiovizuálního díla *hlavní režisér*, tedy režisér audiovizuálního díla jako celku, na rozdíl od asistentů režie či pomocných režisérů, kteří jsou podřízeni umělecké koncepci hlavního režiséra.¹⁵

¹⁵ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 597

4. Autorské právo k audiovizuálnímu dílu

Pojetí autorského práva může vycházet z teorie monistické, která je založena na jednotě obsahu autorského práva, anebo na teorii dualistické, která obsah autorského práva dělí na dvě složky, jednak na práva osobnostní, jednak na práva majetková. Předcházející právní úprava z roku 1965 považovala autorské právo k dílu za jeden nedílný celek, tedy vycházela z pojetí teorie monistické, což nebylo v souladu s kontinentálním pojetím autorského práva, které historicky vychází z koncepce osobnostních (morálních) práv autorů a výkonných umělců jako protipólu jejich majetkových (ekonomických) práv.¹⁶ Naproti tomu stojí systém anglo-americký, resp. copyrightový, který klade důraz na ochranu převážně ekonomických zájmů. Dle autorů komentáře Kříž, Holcová, Kordač, Křest'ánová je pojetí současného zákona založeno na dualistické koncepci. Nejedná se ale o ryzí dualismus, ale o jakýsi quasidualismus, protože nelze autorské právo rozdělit na zcela samostatné skupiny práv osobnostních a majetkových, neboť neexistují práva ryze majetkové povahy, ale promítá se v nich vždy i osobnostně-právní prvek a práva osobnostní pak naopak obsahují vždy prvek majetkový.¹⁷ Současná právní úprava autorského práva k rozdělení na majetková a osobnostní práva přistoupila jak z důvodu harmonizace s kontinentálním pojetím, tak z praktických důvodů (na jednu stranu poskytnout ochranu autorovi díla a na druhou stranu nekomplikovat možnost využití autorského díla).

Zároveň právní úprava vychází z koncepce nepřevoditelnosti autorského práva s jedinou výjimkou spočívající v autorově možnosti „převodu“ práva k užití díla.¹⁸ Podle autorů komentáře Kříž a spol. tím není ale míněn skutečný převod (zcizení), ale pouze zřízení (konstituování) oprávnění třetí osobě, proto je vhodnější pro tuto situaci namísto výrazu „převod“ použít výraz „udělení licence či poskytnutí oprávnění“. Autor tak své právo nepřevádí, ale z moci a na základě svého práva v jeho rámci zřizuje (konstituuje) pro nabyvatele oprávnění nové, které je z jeho práva odvozeno. Odpovídá

¹⁶ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 28

¹⁷ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 28

¹⁸ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 24

to osobnostně-právnímu základu kontinentálního pojetí autorského práva. Naproti tomu anglo-americký systém, založený na majetkoprávní pojetí autorského práva používá translativního převodu (zcizení práva), který je v současné úpravě autorským zákonem zakázán. Udělení licence či poskytnutí oprávnění může autor udělit pouze licenční smlouvou.

4.1. Oprávnění k užití díla – licenční smlouva obecně

Přijetím autorského zákona č. 121/2000 Sb. došlo k podstatným změnám v oblasti právní úpravy licenční smlouvy. Na rozdíl od zákona č. 35/1965 Sb., který obsahoval různé typy licenčních smluv (smlouva nakladatelská, smlouva o veřejném provozování díla, smlouvy o šíření díla půjčováním nebo pronájmem rozmnoženin díla, smlouva o vytvoření díla, smlouva o šíření snímků zvukového záznamu díla a smlouva o vysílání díla rozhlasem nebo televizí), zjednodušil autorský zákon č. 121/2000 Sb. orientaci ve smluvních typech zavedením jednotné typové autorskoprávní licenční smlouvy. Dochází tak k opuštění předchozího spíše formálního rozlišení autorských smluv podle způsobu užití, které byly svou povahou smlouvami licenčními, a zavádí se jednotná smlouva licenční jako základní smluvní typ. Autorský zákon dále stanoví dva podtypy, a to *licenční smlouvu nakladatelskou* (§ 56 AutZ) a *smlouvu podlicenční* (§ 57 AutZ).

Dle důvodové zprávy k tomuto zákonu se pak v souladu se základním principem práva soukromého posiluje smluvní volnost ale zároveň i vyjednávací pozice autora, protože pro případ neexistence smluvní úpravy zákon stanovuje úpravu pro autora výhodnější. Tato úprava pak dle důvodové zprávy odstraňuje omezení autora při uzavírání licenčních smluv a také nebezpečí absolutní neplatnosti těchto smluv (z důvodu formálně a obsahově náročným požadavkům na jednotlivé smlouvy) a tím zvyšuje i právní jistotu v této oblasti.

Licenční smlouvu upravuje autorský zákon v ustanovení § 46 a paragrafů následujících AutZ. Dle znění ustanovení § 46 AutZ *„licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užit (licenci) k jednotlivým*

způsobům nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném, a nabyvatel se zavazuje, není-li podle § 49 odst. 2 písm. b) sjednáno jinak, poskytnout autorovi odměnu“. Na rozdíl od dřívější úpravy smluvních typů jde o úpravu více dispozitivní a neformální. Znění odstavce 4 § 46 AutZ stanoví, že poskytuje-li se licence výhradní, musí mít licenční smlouva písemnou formu. Zákon výslovně vyžaduje písemní formu ještě u smlouvy kolektivní a hromadní.

Podstatnými náležitostmi smlouvy podle výše citovaného ustanovení § 46 odst. 1 AutZ je způsob a rozsah užití a dále taky určení výše odměny. Jejich absence ale ještě nepůsobí neplatnost smlouvy. Pokud smlouva nestanoví, ke kterým jednotlivým způsobům užití díla nebo k jakému rozsahu užití se licence poskytuje, používá zákon v § 50 odst. 2 AutZ vyvratitelnou zákonnou domněnku, dle které má za to, „že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak to je nutné k dosažení účelu smlouvy“. Jestli není možné určit ani účel licenční smlouvy, zákon v odstavci 3 § 50 AutZ stanoví *omezený rozsah licence* na jednotlivé způsoby užití co do množství, času a území a to tak, že územní rozsah licence je omezen na území ČR, časový rozsah licence je omezen na dobu obvyklou u daného druhu díla a způsobu užití, ne však na dobu delší než jeden rok od poskytnutí licence, množstevní rozsah je omezen na množství, které je obvyklé u daného druhu díla a způsobu užití. Pokud licenční smlouva nemá ustanovení o výši odměny a strany výslovně projeví vůli uzavřít smlouvu úplatně, poskytuje se autorovi dle ustanovení § 49 odst. 2 písm. a) odměna obvyklá. Na rozdíl od předchozí právní úpravy zákona z roku 1965 se podle současného autorského zákona mohou strany dohodnout na uzavření licenční smlouvy i bezúplatně.

Licence může být poskytnuta jako licence výhradní nebo licence nevýhradní. Nevyplývá-li ze smlouvy jinak, má se za to, že jde o licenci nevýhradní. U nevýhradní smlouvy je autor oprávněn i nadále k výkonu práva užít dílo způsobem, ke kterému licenci udělil, jakož i k poskytnutí licence třetím osobám. Naopak po uzavření výhradní licenční smlouvy autor nesmí poskytnout licenci třetí osobě a není-li sjednáno jinak, je i on sám povinen zdržet se výkonu práva užít dílo způsobem, ke kterému licenci udělil. U licenční smlouvy výhradní přísluší právo na poskytnutí licence třetím osobám (podlicenci) nabyvateli. Rovněž může licenci postoupit. Při postoupení licence dochází

ke změně v osobě nabyvatele. Podle ustanovení § 48 ale musí k takovému postoupení licence a poskytnutí podlicence mít písemný souhlas autora. Podle důvodové zprávy je ustanovení § 48 výrazem osobnostně-právní povahy díla, ze které vyplývá autorův zájem rozhodovat o osobě uživatele.

Podle ustanovení § 55 smrtí fyzické osoby nebo zánikem právnické osoby, které byla udělena licence, přecházejí práva a povinnosti z licenční smlouvy na jejího právního nástupce, pokud to licenční smlouva nevyklučuje. Zánik licence nastává tehdy, jestliže licenční smlouva přechod práv a povinností na právního nástupce vyloučila.

4.2. Oprávnění k užití audiovizuálního díla

Autorský zákon stanoví v případě audiovizuálních děl a děl audiovizuálně užitých zvláštní právní režim pro jejich oprávněné užití. Výroba audiovizuálního díla je činnost velmi nákladná a těžko by mohla být ve všech případech financována pouze tvůrcem (autorem) audiovizuálního díla. Proto má v oblasti právní úpravy oprávněného užití audiovizuálních děl významné postavení výrobce audiovizuálního díla. V předchozí právní úpravě autorského práva, v zákoně 35/1965 Sb., byl dokonce svěřen výkon autorského práva k audiovizuálnímu dílu výrobcí, aniž by k tomuto výkonu práva byl zapotřebí jakýkoli právní úkon (dohoda) mezi autorem a výrobcem (§ 6 tohoto zákona stanovil, že *autorské právo k dílu jako celku vykonává výrobce*). Vzhledem k tehdejšímu pojetí autorského práva jako monistického celku patřilo do výkonu autorského práva výrobcem jak výkon práv majetkových, tak i výkon osobnostních autorských práv. Současný autorský zákon na rozdíl od předchozí úpravy, již nepřiznává výkon autorských práv k audiovizuálnímu dílu výrobcí. Neřekla bych však, že se tím oslabila pozice výrobce audiovizuálního díla. Autorský zákon mu i nadále poskytuje dostatečnou ochranu prostřednictvím vyvratitelné zákonné domněnky (viz níže) a přiznává mu jako výrobcí zvukově obrazového záznamu i práva související s právem autorským.

Vztah mezi autorem a výrobcem audiovizuálního díla upravuje dle současného autorského zákona (vždy alespoň z části) licenční smlouva (viz výše), a to minimálně taková *písemná* licenční smlouva, kterou autor audiovizuálního díla udělil výrobcí souhlas (oprávnění) zaznamenat audiovizuální dílo na prvotní záznam. Už v této smlouvě si může autor a výrobce audiovizuálního díla sjednat podle *oprávnění k výkonu práva dílo užit (licenci) k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném*“. V případě, že mezi autorem a výrobcem audiovizuálního díla není užití (způsob, rozsah, odměna) audiovizuálního díla kompletně sjednáno už v této smlouvě, použije se dle ustanovení § 63 odst. 3 AutZ vyvratitelná zákonná domněnka poskytnutí licence k užití audiovizuálního díla tomuto výrobcí v rozsahu, jaký je dán ustanovení § 63 odst. 3 AutZ. Tato vyvratitelná zákonná domněnka je svou podstatou speciální úpravou k ustanovení § 50 AutZ.¹⁹ S ohledem na zákonný požadavek písemné formy takového souhlasu (udělení oprávnění zaznamenat audiovizuální dílo na prvotní záznam) autora jde o ustanovení, které není příliš praktické, neboť lze předpokládat, že pokud výrobce a autor audiovizuálního díla již přistoupí k písemnému právnímu úkonu, upraví své vztahy kompletně smlouvou, která aplikaci zákonné domněnky vyloučí.²⁰

Obsahem oprávnění nabytého výrobcem dle vyvratitelné zákonné domněnky pak je²¹:

- a) oprávnění k výkonu práva užit audiovizuální dílo samotným výrobcem, které je výhradní (srov. 47 odst. 2 AutZ) a neomezené (srov. § 50 AutZ), tj. neomezené zejména co do způsobu užití audiovizuálního díla a rovněž co do množství, místa a času užití.

Na rozdíl od autorského zákona před novelou z roku 2006 (zákon č. 216/2006 Sb.), současná úprava licence v rozsahu zákonné domněnky již způsob užití audiovizuálního díla neomezuje. Dle původního znění se vyvratitelná domněnka totiž

¹⁹ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 186

²⁰ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 186

²¹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 616

nevztahovala na rozmnožování audiovizuálního díla, rozšiřování jeho rozmnoženin a sdělování audiovizuálních děl veřejnosti. Rovněž není omezena ani doba trvání licence dle této zákonné domněnky, tzn., že licence trvá po dobu trvání majetkových autorských práv k dílu a zaniká po uplynutí této doby (tím, že se dílo stane volným).

- b) oprávnění k užití audiovizuálního díla v uvedeném rozsahu v jeho podobě původní, jakož i v některých podobách zpracovaných (přeložených), které taxativně autorský zákon vymezuje, tj. ve znění dabovaném a opatřeném titulky.
- c) výhradní a neomezené oprávnění k užití fotografií vytvořených v souvislosti s pořízením prvotního záznamu audiovizuálního díla (tj. v praxi zejména jako reklamních plakátů),
- d) právo podlicence (srov. § 48 odst. 1 AutZ) k výše uvedeným oprávněním.

Třetími osobami, jimž výrobce uděluje podlicencí smlouvou oprávnění k užití audiovizuálního díla, jsou obvykle distributoři rozmnoženin těchto děl, popř. přímo provozovatelé filmových a jiných audiovizuálních představení či přímo pronajímatelé, popř. půjčovatelé, rozmnoženin těchto děl, stejně jako provozovatelé televizních vysílání a jiné osoby nabývající příslušné právo k užití audiovizuálního díla.²²

Pokud si autor a výrobce audiovizuálního díla ve smlouvě nedohodnou odměnu (konkrétní výši nebo způsob vypočítání odměny), vzniká autorovi audiovizuálního díla právo na zaplacení autorské odměny podle pravidel ustanovení § 49 odst. 2 AutZ ve výši obvyklé. Odměna se může sjednat jako odměna výnosová, tj. jako podíl na výnosech z hospodářského zhodnocení audiovizuálního díla. Rovněž může být odměna stanovena pevnou částkou, pak se vedle této odměny může uplatnit i úprava dodatečné odměny dle ustanovení § 49 odst. 6 AutZ, podle kterého není-li odměna stanovena v závislosti na výnosech z využití licence a je-li tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu díla pro dosažení takového zisku, má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu. Lze se též setkat s kombinací odměny stanovené podílem i pevnou částkou.

²² Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 610

4.3. Oprávnění k užití audiovizuálně užitého díla

Každý akt užití díla audiovizuálního je zároveň užitím děl audiovizuálně užitých. Z tohoto důvodu je uživatel audiovizuálního díla povinen vedle smluvní licence k užití audiovizuálního díla poskytnuté jeho autorem získat rovněž smluvní licence od všech autorů děl audiovizuálně užitých. Za účelem usnadnění koncentrace příslušných autorskoprávních oprávnění stanoví autorský zákon v ustanovení § 64 odst. 1 AutZ v souladu s čl. 14 a 14bis Bernské úmluvy zákonnou vyvratitelnou domněnku ve prospěch výrobce prvotního záznamu audiovizuálního díla ve stejném rozsahu jako u autora (režiséra) audiovizuálního díla.²³ Vznik této zákonné vyvratitelné domněnky je výslovně v tom samém paragrafu vázán na existenci písemné smlouvy, kterou autor díla audiovizuálně užitého poskytnul výrobci oprávnění k zařazení díla do díla audiovizuálního resp. oprávnění k užití díla za účelem vytvoření díla audiovizuálního (viz kapitola 3). Výjimku tvoří díla hudební.

Oprávnění nabyté výrobcem dle vyvratitelné zákonné domněnky podle ustanovení § 64 AutZ se vztahuje na všechna díla audiovizuálně užitá s výjimkou *děl hudebních* (ať již speciálně vytvořená pro užití v audiovizuálním dílem či nikoli). Důvodem pro vyloučení děl hudebních z rozsahu užití zákonné vyvratitelné domněnky je tradiční výkon majetkových autorských práv k dílům hudebním prostřednictvím institutu kolektivní správy práv. Výrobce a všichni uživatelé audiovizuálního díla jsou zásadně povinni smluvně získat příslušná oprávnění k užití díla hudebního jako součást audiovizuálního díla, což se v praxi zpravidla děje právě prostřednictvím kolektivního správce.²⁴

Jakýmsi zjednodušením v získávání příslušných oprávnění k užití díla hudebního jako součástí audiovizuálního díla je v oblasti neprofesionálního filmu (neprofesionálních audiovizuálních děl) činnost Českého výboru UNICA (dále jen ČVU). Tento výbor provozuje od 1. 12. 2007 portál nadnárodního registru neprofesionálního filmu FILMDAT. Každému výrobcu neprofesionálního filmu, který

²³ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 616

²⁴ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 616, 617

se zaregistruje v registru neprofesionálního filmu FILMDAT a zaplatí autorskou odměnu (jak za použitou hudbu v neprofesionálním filmu, tak i poplatek za veřejnou projekci) poskytuje Český výbor UNICA sublicenci, resp. bude takovému výrobcí v registru zpřístupněno stažení piktogramu s evidenčním číslem a signaturou o přiznání sublicence jako potvrzení legality. Tento piktogram je pak výrobce povinen uvést v závěrečných titulcích svého audiovizuálního díla.

Český výbor UNICA na základě hromadné kolektivní licenční smlouvy o užití hudebních děl, kterou uzavřel s kolektivním správcem práv k dílům hudebním (dále jen OSA), pak uděluje nevýhradní sublicenci k užití hudebních děl nositelů práv zastupovaných OSA při výrobě audiovizuálních děl. Audiovizuálním dílem se pro tyto účely rozumí krátkometrážní nebo středometrážní neprofesionální film vyrobený výhradně za účelem nekomerčního užití. Licence zahrnuje souhlas se zařazením předmětných hudebních děl do audiovizuálního díla, s výrobou rozmnoženin v jakémkoli formátu obsahujících toto audiovizuální dílo a s užitím v rámci veřejných projekcí. Sublicence je udělena bez časového omezení pro území České republiky a Slovenské republiky. Výrobce takového neprofesionálního filmu nesmí provést na hudebních dílech zásadní změny, které by měly vliv na charakter díla ani jinak zasáhnout do osobnostních autorských práv autorů hudebních děl.

Licence k výrobě audiovizuálních děl se nevztahuje na hudební díla jejichž autoři mají s OSA sjednánu tzv. *synchronizační výjimku*. V těchto případech je výrobce oprávněn užit tato díla teprve poté, co získá souhlas k jejich užití od příslušných nositelů práv. K jakémukoli jinému užití audiovizuálního díla, zejména k rozšiřování rozmnoženin, televiznímu vysílání či sdělování veřejnosti (např. promítáním v kinech, prostřednictvím sítě internet), je třeba rovněž uzavřít licenční smlouvu s OSA.²⁵

4.4. Osobnostní práva autora audiovizuálního díla

²⁵ <http://www.filmdat.cvu.cz/-stránky> Nadnárodního registru neprofesionálního filmu

Výlučná osobnostní autorská práva, stejně jako výlučná majetková autorská práva zůstávají autorovi audiovizuálního díla (režisérovi). Jak je uvedeno výše, výrobci přísluší pouze ta majetková práva, ke kterým mu autor udělí oprávnění k užití licenční smlouvou nebo zákonnou domněnkou. Osobnostní práva tím zůstávají nedotčena. I v tomto případě zákon u audiovizuálního díla stanovuje zvláštní právní úpravu a k ochraně investice výrobce audiovizuálního díla omezuje některé osobnostní práva autora audiovizuálního díla (§ 63 odst. 4 AutZ). Dle komentáře Telec a Tůma se jedná o úpravu dispozitivní, která platí pouze v rozsahu nezbytně nutném pro řádné využití licence získané na základě vyvratitelné právní domněnky dle ustanovení § 63 odst. 3 AutZ.

Při udělení licence autorovi dle obecné úpravy, zůstávají osobnostní práva autora nedotčena a autor se jich nemůže vzdát. Konkrétně je to právo rozhodnout o zveřejnění svého díla;

dále právo osobovat si autorství, včetně práva rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho díla, je-li uvedení autorství při takovém užití obvyklé;

a právo na nedotknutelnost svého díla, zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla, nestanoví-li tento zákon jinak. Jestliže je dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla. Autor má právo na dohled nad plněním této povinnosti jinou osobou (autorský dohled), nevyplývá-li z povahy díla nebo jeho užití jinak, anebo nelze-li po uživateli spravedlivě požadovat, aby autorovi výkon práva na autorský dohled umožnil.

Na základě odkazu v ustanovení § 63 odst. 4 AutZ se na vztah autora audiovizuálního díla a výrobce použije právní úpravy zaměstnaneckého díla (§ 58 odst. 4 AutZ), podle které autorovi nepřísluší osobnostní právo rozhodnout o zveřejnění svého díla, dále nemá právo udělit svolení ke změně nebo jinému zásahu do svého díla (úpravám, zpracování včetně překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného) jakož i k tomu, aby uváděl dílo (zaměstnanecké) na veřejnosti pod svým jménem. Při použití ustanovení § 58 odst. 4 na úpravu vztahu mezi autorem audiovizuálního díla a výrobcem se postupuje pouze přiměřeně, neboť výrobce

audiovizuálního díla na rozdíl od zaměstnavatele nezískává právo výkonu, ale pouze licenci, ustanovení o uvádění díla pod jménem výrobce se tak nepoužije a autorovi audiovizuálního díla zůstává právo na uvádění jména zachováno.²⁶ Autorovi audiovizuálního pak dle ustanovení § 11 odst. 3 AutZ zůstává ještě právo, aby bylo dílo užíváno jinou osobou, způsobem, který nesnižuje hodnotu díla (např. zařazení nevhodné reklamy, a to přesto, že samotné zařazení reklamy do vysílaného díla bylo vysílateli výrobcem svoleno na základě zákonného omezení osobnostního autorského práva na nedotknutelnost díla²⁷).

Obdobně se na vztah autora audiovizuálního díla a výrobce použije ustanovení § 58 odst. 5 AutZ, dle kterého pro případ, že právní vztah k výrobcí díla audiovizuálního (zaměstnavateli) skončí dříve, než se dílo dokončí, jakož i pro případ, že budou existovat důvodné obavy, že autor (zaměstnanec) dílo nedokončí řádně nebo včas v souladu s potřebami výrobce (zaměstnavatele), platí, že výrobce audiovizuálního díla má svolení k dokončení audiovizuálního díla (nehotového zaměstnaneckého díla). Původní autor audiovizuálního díla a nový autor audiovizuálního díla pak budou v postavení spoluautorů díla audiovizuálního.²⁸

Dále zákon v ustanovení § 63 odst. 4 AutZ konkrétně stanoví (smlouva ale může vyloučit), že se pro vztah mezi autorem audiovizuálního díla a výrobcem nepoužije ustanovení § 54 AutZ, tzn., že autor nemůže písemně odstoupit od smlouvy, jestliže jeho dosud nezveřejněné dílo již neodpovídá jeho přesvědčení a zveřejněním díla by byly značně nepříznivě dotčeny jeho oprávněné osobní zájmy. Dle mého názoru jde o pochopitelné ustanovení, stačí si představit značné finanční částky investované do výroby audiovizuálního díla, u kterých je návratnost výrobcem oprávněně očekávána.

²⁶ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 183

²⁷ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 611

²⁸ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V. Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005, str. 183

5. Výrobce audiovizuálního díla

Kdo je výrobcem audiovizuálního díla zákon nedefinuje a rovněž nestanovuje ani žádnou právní fikci. Zdali půjde o skutečného výrobce audiovizuálního díla závisí na objektivní skutečnosti, na faktu pravdy, který v případě sporu nezbývá než podrobit dokazování.²⁹ Ve prospěch postavení výrobce pak svědčí důkazy (okolnosti) hospodářské a okolnosti právní.

Na jedné straně jde o výrobce záznamu audiovizuálního díla, tj. výrobce zvukově obrazového záznamu dle ustanovení § 79 odst. 2 AutZ, kterým je fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost poprvé pořídí zvukově obrazový záznam, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba. Dle komentáře Telec a Tůma za výrobce audiovizuálního díla ale nelze považovat toho, kdo například pouze pronajal filmové ateliéry či filmovou techniku, kdo pouze zprostředkoval nabytí práv k užití uměleckých výkonů (tzn. herecká agentura), nebo ten, kdo sice zhotovil zachycení audiovizuálního díla po stránce technické či produkční, avšak pouze jako prostředník, resp. subdodavatel. Výrobci audiovizuálního díla tak vedle práva obsaženého v licenci k užití audiovizuálního díla (dle vyvratitelné zákonné domněnky) bude svědčit i právo výrobce zvukově obrazového záznamu.

Právo k zvukově obrazovému záznamu je právem ryze majetkovým a přiznává se nově v souladu se směrnicí 92/100/EEC Rady z 19. 11. 1992 o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých příbuzných právu autorskému. Autorský zákon ho upravuje v ustanoveních § 79 a násl. Obsahem práva výrobce zvukově obrazového záznamu je právo svůj zvukově obrazový záznam užít (tzn. právo na rozmnožování zvukově obrazového záznamu, právo rozšiřovat, pronajímat a půjčovat originál nebo rozmnoženinu zvukově obrazového záznamu a právo sdělovat zvukově obrazového záznamu veřejnosti). Také se tomuto výrobcí přiznává právo na odměnu v souvislosti s rozmnožování pro osobní potřebu dle ustanovení § 25 AutZ, která se poskytuje jak z nenahraných nosičů záznamu, tak z přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů. Právo výrobce zvukově obrazového záznamu je převoditelné, tj. výrobce má právo

²⁹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 606

udělit jinému smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Práva výrobců záznamů jsou právy výlučně ekonomickými, tedy majetkovými. Osobnostní práva výrobci, jakožto podnikatelské subjekty, nemají. Přestože se povaha těchto práv liší od práv autorů, jsou podle ustanovení § 1 b) AutZ zařazena mezi práva související s právem autorským.

Na straně druhé je výrobcem audiovizuálního díla rovněž osoba, která nabyla od autora audiovizuálního díla (režiséra) a autora audiovizuálně užitého díla smluvní oprávnění k zachycení audiovizuálního díla na prvotní záznam.³⁰ To znamená, že první zachycení audiovizuálního díla na záznam dle ustanovení § 64 odst. 3 AutZ musí být uskutečněno oprávněně, tj. na základě platné licenční smlouvy, kterou autor audiovizuálního díla (audiovizuálně užitého díla) uzavřel s výrobcem audiovizuálního díla.

5.1. Záznam audiovizuálního díla

Předmětem práv výrobců audiovizuálních děl jako výrobců zvukově obrazových záznamů je záznam audiovizuálního díla (podle ustanovení § 79 odst. 1 AutZ). Autorský zákon definuje zvukově-obrazový záznam v ustanovení § 79 AutZ, přičemž jde o širší pojem než záznam audiovizuálního díla. Dle autorského zákona je zvukově obrazový záznam, *záznam audiovizuálního díla nebo záznam jiné řady zaznamenaných, spolu souvisejících obrazů vyvolávajících dojem pohybu*. Je to nehmotný statek odlišný od obsahu, který je na něm zaznamenán (audiovizuálního díla) a rovněž od hmotné rozmnoženiny, resp. nosiče, na kterém je obraz, analogově nebo digitálně zaznamenán, tj. není to autorské dílo ani hmotný nosič. Zaznamenané obrazy pak mohou být podobně jako u úpravy audiovizuálního díla doprovázeny zvukem či nikoli. Zvukově obrazový záznam může být i *jiná řada zaznamenaných obrazů spolu souvisejících, vyvolávajících dojem pohybu* než taková, která by splňovala pojmové požadavky audiovizuálního díla. To znamená, že ne vždy bude zvukově obrazový záznam záznamem audiovizuálního díla. Jeho originálním majitelem je výrobce zvukově obrazového záznamu a ochrana zvukově obrazovému záznamu je poskytována

³⁰ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 606

prostřednictvím souvisejícího práva výrobců zvukově obrazovému záznamu (§ 79 a n. AutZ).

Prvotním záznamem audiovizuálního díla tak, jak tento výraz používá ustanovení § 63 AutZ, se rozumí první audiovizuální zachycení na hmotný podklad, resp. jeho fixace na hmotný nosič. Hmotným nosičem záznamu může být filmový pás, videokazeta, optický nosič apod., musí však jít o originál, ať má technickou podobu jakoukoli. Prvotním záznamem audiovizuálního díla je zároveň záznam, který označil autor za dokončený a vyslovil souhlas k jeho zveřejnění.³¹

³¹ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 609

6. Veřejnoprávní úprava audiovizuálního díla

6.1. Zákon č. 273/1993 Sb. o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl

Zákon č. 273/1993 Sb. o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů (dále jen zákon o audiovizi) je charakterizován již svým názvem. V úvodu zákon o audiovizi vymezuje některé základní pojmy jako výrobce audiovizuálního díla, pojem české audiovizuální dílo, audiovizuální představení a charakterizuje osoby vykonávající některé činnosti v audiovizuální oblasti (pořadatele audiovizuálního představení, provozovatele prodejny/ půjčovny audiovizuálních děl či pojem podnikatele v oblasti audiovize). Jak jsem se už zmínila výše (kapitola 1.2.) vymezoval tento zákon o audiovizi před novelou 2006 i definici audiovizuálního díla. Současná úprava již u pojmu „audiovizuální dílo“ odkazuje na definici autorského zákona.

Evidence audiovizuálního díla

Dále zákon o audiovizi stanovuje veřejnoprávní povinnost evidence údajů o audiovizuálních dílech. Dřívější právní úprava zákona o audiovizi k této povinnosti přistupovala benevolentněji. Stanovila pouze, že evidenci výrobců a distributorů audiovizuálního díla vede Ministerstvo kultury k zajištění ústředních přehledů a dále stanovila příslušnému živnostenskému úřadu povinnost zaslat živnostenský list takové osoby. Současná úprava ponechala tuto povinnost živnostenského úřadu s tím, že stanovila lhůtu 30 dnů ode dne vydání živnostenského listu nebo jeho změny. Ministerstvo kultury pak provede zápis do evidence podnikatelů v oblasti audiovize (výrobců, distributorů a nově i pořadatelů audiovizuálního představení) do 15 dnů ode dne doručení údajů. Navíc stanovuje povinnost i pro výrobce českého audiovizuálního díla do 10 dnů přede dnem zveřejnění tohoto díla v České republice zaslat ministerstvu evidenční list českého audiovizuálního díla. Stejnou povinnost má pak distributor jiného než českého audiovizuálního díla. Evidenční list musí obsahovat název audiovizuálního díla, jméno autora audiovizuálního díla, autorů děl audiovizuálně užitých a výkonných

umělců, identifikační údaje výrobce, rok pořízení prvotního záznamu audiovizuálního díla, obsahovou charakteristiku audiovizuálního díla, věkovou hranici přístupnosti audiovizuálního díla, údaj o jazykové verzi audiovizuálního díla, dobu trvání audiovizuálního díla v minutách, technické parametry audiovizuálního díla a také podíl jednotlivých výrobců na celkových výrobních nákladech a podíl na tvůrčí nebo technické účasti. Tyto údaje (někde ne úplně všechny) o audiovizuálním díle musí být rovněž uvedeny podle ustanovení § 3 zákona o audiovizi (označování audiovizuálních děl) na rozmnoženinách a obalech rozmnoženin.

Zavedením přesnější evidence a doplněním určitých povinností (novelou zákona z roku 2006) v oblasti audiovize byl sledován lepší přístup České republiky k evropským audiovizuálním podpůrným programům (zejména programu MEDIA) a taky zjednodušení plnění požadavků evropských orgánů a organizací v oblasti sběru statistických dat (Evropská audiovizuální observatoř, Media sales, Eurostat), dle kterých je rozhodováno o podpoře české audiovizuální tvorby z evropských zdrojů (fond EURIMAGES).

Eurimages je fond Rady Evropy zaměřený na finanční podporu koprodukce evropských filmů. V současnosti sdružuje fond EURIMAGES 33 členských států a od svého vzniku v roce 1988 podpořil více než 1000 hraných a dokumentárních filmů. Téměř většina financí získaných z příspěvků členských států je určena na podporu filmových koprodukcí. Tato podpora spočívá ve financování výroby a distribuce celovečerních a dokumentárních filmů vzniklých v koprodukci evropských států, zvláště členských států tohoto mezinárodního fondu.³² V zemích, které nejsou členy unijního programu MEDIA, podporuje EURIMAGES také kina a distribuci filmů evropského původu. Česká republika je členem EURIMAGES od roku 1944.

Program MEDIA patří k řadě podpůrných programů Evropské unie projekty určené profesionálům v oblasti audiovize a je dlouhodobou součástí audiovizuální politiky Evropské unie. Program MEDIA vznikl v roce 1991 pod názvem MEDIA I. Jeho cílem je podpora evropské filmové a televizní tvorby, jejího šíření a propagace. Realizuje se formou přímého financování filmové tvorby a finanční podpory společností

³² Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 609

a organizací, které se zabývají šířením evropské filmové a televizní tvorby, ať již jsou to filmoví distributoři, festivaly, filmové trhy nebo kina. Dalším cílem programu MEDIA je podpora spolupráce a výměny zkušeností v oblasti audiovize, budování kontaktů mezi jednotlivými členskými státy a další rozvoj oblasti. Česká republika se k členským zemím programu MEDIA připojila 30. července 2002 podpisem tzv. Memoranda o porozumění. Od doby prvního programu MEDIA I se vystřídaly programy MEDIA II a MEDIA Plus a v současnosti probíhá program MEDIA 2007, který bude trvat do roku 2013. Stejně jako předchozí programy se nový program zaměřuje na podporu činností ve fázi přípravy audiovizuální výroby (vzdělávání, vývoj) a následujících po ní (distribuce, propagace).³³

Národní filmový archiv

Národní filmový archiv (dále jen Archiv) je státní příspěvková organizace zřízená Ministerstvem kultury jako *specializovaný archiv* (národní filmový archiv se stal ke dni 25. 2. 2008 řádným a plně akreditovaným specializovaným archivem se všemi právy a povinnostmi spojenými s jeho významným postavením, jak vyplývají ze zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů)³⁴ pro audiovizuální archiválie. Jeho posláním je shromažďování, ochrana, vědecké zpracování a využívání audiovizuálních archiválií, zejména těch, které tvoří součást národního kulturního dědictví a dokumentují vznik a vývoj filmu. V rámci šíření české filmové kultury v zahraničí organizuje přehlídky a příležitostné akce spojené s filmem. Spolupracuje s mezinárodními filmovými festivaly, s veřejnoprávní, ale i komerčními českými televizemi, specializovanými filmovými školami a dalšími kulturními institucemi. Nezanedbatelnou je jeho činnost vydavatelská a provozování promítací síně archivních a umělecky hodnotných filmů PONREPO.³⁵

Výrobci českých audiovizuálních děl mají na základě ustanovení § 7 zákona č. 273/1993 Sb. povinnost nabídnout Archivu ke koupi dvě nové nepoškozené rozmnoženiny českého audiovizuálního díla v kvalitě prvotního záznamu a písemné a

³³ <http://www.mkcr.cz> – stránky ministerstva kultury ČR

³⁴ <http://www.nfa.cz/> - stránky Národního filmového archivu

³⁵ <http://www.mkcr.cz> – stránky ministerstva kultury ČR

k tomu i propagační materiály, a to do 60 dnů od jeho prvního uvedení na veřejnosti, tzv. (nabídková povinnost). Po dobu 6 měsíců pak plyne Archivu lhůta pro přijetí návrhu na uzavření kupní smlouvy. V případě, že o to Archiv projeví zájem, je výrobce českého audiovizuálního díla povinen mu nabídnout ke koupi jednu duplikační kopii a jednu rozmnoženinu českého audiovizuálního díla a písemné a propagační materiály k dílu. Nepřijme-li Archiv návrh na uzavření kupní smlouvy v této lhůtě, návrh zaniká a nabídková povinnost se tím považuje za splněnou. Pokud návrh Archiv přijme, zařadí takové audiovizuální dílo do zvláštního fondu vybraných audiovizuálních děl, která nevýdělečně poskytuje k dočasnému užití občanským sdružením, jejichž hlavním posláním podle jejich stanov je zpřístupňování audiovizuálních děl, a dále středním a vyšším odborným školám filmového zaměření a vysokým školám filmového zaměření. Archiv je oprávněn požadovat náhradu v této souvislosti účelně vynaložených nákladů. Orgánem rozhodujícím o tom, která audiovizuální díla se mohou stát součástí zvláštního fondu je Rada Státního fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie na základě návrhů Archivu.

Věková hranice přístupnosti audiovizuálního díla

Dle ustanovení § 4 zákona č. 273/1993 Sb. musí být audiovizuální dílo, jehož obsah může ohrozit tělesný, duševní nebo mravní vývoj dětí, před jeho zveřejněním označeno hranicí přístupnosti dosažením věku 15 nebo 18 let. Hranici přístupnosti českého audiovizuálního díla včetně odůvodnění omezení přístupnosti je povinen stanovit jeho výrobce, popřípadě koproducent. Výrobce je povinen sdělit hranici přístupnosti českého audiovizuálního díla včetně stručného vyjádření důvodů omezení přístupnosti distributorovi. Hranici přístupnosti jiného než českého audiovizuálního díla včetně odůvodnění omezení přístupnosti je povinen stanovit i jeho distributor. Pokud tuto povinnost výrobce či distributor poruší, dopustí se správního deliktu, který projednává krajský úřad.

Jak je zmíněno výše v souvislosti s evidencí audiovizuálního díla podle ustanovení § 2b zákona je pak výrobce českého audiovizuálního nebo distributor jiného než českého audiovizuálního díla povinný na evidenčním listě uvést věkovou hranici přístupnosti audiovizuálního díla včetně stručného vyjádření důvodů. Povinností

distributora je pak dle ustanovení § 3 odst. 3 zajistit, aby na obalech či průvodních listech rozmnoženin audiovizuálního díla bylo tato hranice přístupnosti uvedeno.

Z takto stanovené hranice přípustnosti vyplývají další povinnosti pro pořadatele audiovizuálního představení, který je povinen tuto hranici zveřejnit v souvislosti s oznámením o konání audiovizuálního představení a při konání představení zajistit vyloučení účasti osob, které jsou touto hranicí přípustnosti omezeny. Dále také pro provozovatele prodejny nebo provozovatele půjčovny audiovizuálních děl, kteří nesmí prodat nebo pronajmout rozmnoženinu audiovizuálního díla s omezenou přístupností osobám mladším, než připouští omezení přístupnosti audiovizuálního díla. Dohled nad dodržováním těchto povinností vykonává obecní úřad, který rovněž projednává porušení povinností těchto osob jako správní delikt. Zákon o audiovizuální se vztahuje pouze na díla určená k audiovizuálním představením a ne na audiovizuální díla určená ke zveřejnění prostřednictvím televizního vysílání nebo prostřednictvím informační sítě Internet.

Na díla určená ke zveřejnění prostřednictvím televizního vysílání se v rámci problematiky věkové hranice přípustnosti audiovizuálního díla použije zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. V ustanovení § 32 tento zákon stanovuje povinnost provozovatelů vysílání a provozovatelů převzatého vysílání nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých zejména tím, že obsahují pornografii a hrubé samoúčelné násilí. Pořady, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, provozovatelé vysílání nesmí zařazovat v době od 6.00 hodin do 22.00 hodin, musí být označeny obrazovým symbolem upozorňujícím na jeho nevhodnost pro děti a mladistvé po celou dobu jeho vysílání a zároveň takovým pořadům musí bezprostředně předcházet slovní upozornění na nevhodnost pořadu pro děti a mladistvé. Pokuty za porušení těchto povinností uděluje Rada pro rozhlasové a televizní vysílání.

V souvislosti s dostupností audiovizuálních děl pro děti a mladistvé je třeba zmínit Směrnici EP a Rady 2007/65/ES, kterou se mění směrnice Rady 89/552/EHS o

koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách). Znění směrnice transponuje Česká republika dle studie Ministerstva kultury ČR do svého právního řádu do prosince 2009³⁶. Oproti současnému stavu bude do právní úpravy spadat i televizní vysílání šířené přes internet a nově budou úpravě podrobeny i audiovizuální mediální služby na vyžádání. Členské státy musí podle směrnice mj. přijmout opatření, aby audiovizuální mediální služby na vyžádání, poskytované poskytovateli mediálních služeb spadajícími do jejich pravomoci, které by mohly vážně narušit tělesný, duševní nebo morální vývoj nezletilých osob, byly dostupné pouze tak, aby nezletilé osoby neměly běžně možnost tyto audiovizuální mediální služby na vyžádání vidět nebo slyšet.³⁷

Této problematice se rovněž týká i nově vypracovávaný projekt *Koncepce jednotného klasifikačního systému pro audiovizuální produkty z hlediska nezávadnosti pro děti a mladistvé*, který vzniká na základě objednávky odboru médií a audiovize Ministerstva kultury České republiky (jak to vyplývá z úkolu stanoveného pro Ministerstvo Kultury usnesením vlády č. 1652/05 - plán nelegislativních úkolů)³⁸ Stávající právní úprava (viz výše), dle které za stanovení hranice přístupnosti díla nese odpovědnost jeho výrobce (resp. distributor) a provozovatel televizního vysílání je podle Ministerstva ve srovnání s úpravami ostatních evropských států nedokonalá a nedostačující. Zákon č. 273/1993 Sb. výrobcům a distributorům určuje povinnost označovat filmy nevhodné pro děti do 15 a do 18 let, ale už nestanoví, podle čeho to mají určovat. Jediným kritériem je potenciální ohrožení "vývoje" dětí. Výrobcům a distributorům hrozí stotisícová pokuta, pokud film neoznačí. Zda je však označený správně, to už nikdo neposoudí.³⁹ Možným řešením, o němž by se v podmínkách České republiky mohlo uvažovat, je **zřízení samoregulačního orgánu**, který by jednotně označoval veškerá audiovizuální díla v ČR bez ohledu na povahu nosiče (filmy distribuované v kinech, na DVD a VHS včetně videoher, televizní pořady).

³⁶ <http://www.avklasifikace.cz/> - Studie Ministerstva kultury ČR

³⁷ <http://www.avklasifikace.cz/> - Studie Ministerstva kultury ČR

³⁸ http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web/cs - dokumenty vlády

³⁹ http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web/cs - dokumenty vlády

Realizací projektu bylo pověřeno Centrum pro mediální studia CEMES UK FSV. Podle názoru odboru médií a audiovize Ministerstva kultury České republiky i realizátorů projektu by měl být zaveden moderní způsob automatizované klasifikace inspirovaný systémem nizozemského institutu NICAM, podle kterého je klasifikace audiovizuálních děl prováděna zaškolenými zaměstnanci samotných poskytovatelů audiovizuálních produktů (tj. zejména výrobci českých audiovizuálních děl, distributory audiovizuálních děl a provozovateli televizního vysílání) prostřednictvím on-line počítačové aplikace ve formě dotazníku. Distributor filmu vyplní formulář s desítkami dotazů a systém pak filmu přiřadí značky – od kolika let je vhodný, zda jsou v něm erotické scény, drogy nebo zda slovní projev hrdinů není příliš vulgární. Kulaté piktogramy budou varovat i před rasismem či strašidelnými scénami. Piktogramy by se měly objevit na začátku filmů, na teletextu, v programech kin, v informačním systému digitálního vysílání či v televizních programech. Dle koordinátorky projektu Terezy Dvořákové se tak „zvýší podstatně informovanost spotřebitele – v tomto případě rodičů či vychovatelů dítěte a samozřejmě i dětí samotných“.⁴⁰ Rodičem by se tak nestávala situace, kdy v domnění, že shlédnou kreslenou pohádku pro děti, uvidí film s erotickými dvojsmysly (případ kresleného filmu Sissi a Yetti). Na druhé straně Unie filmových distributorů považuje v současné situaci nový model za zbytečný, finančně a administrativně nákladný. Dosavadní systém je podle Unie filmových distributorů funkční, což podle zástupce Unie filmových distributorů, Aleše Danielis, vyplývá z absence stížností.⁴¹ Já osobně bych na tuto absenci nespolehala, když si uvědomíme, že v současné době mají na výchovu dětí a mládeže právě média a audiovize velký vliv. Možná by bylo lepší zvážit, zda není na místě takováto regulace státu v této oblasti.

Realizace projektu byla naplánována na období duben až prosinec 2008, a ve finále by mělo být rozhodnuto, jestli bude použit některý již existující systém, nebo se připraví vlastní řešení a jestli vůbec může dojít k nějakému konsensu napříč všemi zúčastněnými skupinami. V současnosti byla závěrečná studie tohoto projektu Koncepce jednotného klasifikačního systému pro audiovizuální produkty z hlediska nezávadnosti pro děti a mladistvé včetně všech dílčích studií a řady dalších příloh

⁴⁰ Česálková L.: Ne všech mrtvol se děti bojí / K rodičím se alternativě současného systému určování přístupnosti audiovizuálních produktů, Cinepur 02/2009 str. 08

⁴¹ Česálková L.: Stačí větší prostor pro diskusi, Cinepur 02/2009 str. 11

předložena k připomínkovému řízení pracovníkům Odboru médií a audiovize Ministerstva kultury České republiky.

Jiným možným řešením je systém, v němž by řešení této problematiky bylo ponecháno na státních orgánech, a to prostřednictvím úpravy příslušných právních norem. Na základě zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, by tak mohla Rada pro rozhlasové a televizní vysílání získat možnost zřídit určité konzilium expertů, které by televizní filmy a pořady klasifikovalo podle stanoveného systému piktogramů a zákonem č. 273/1993 Sb. by se pak výrobci jiného audiovizuálního díla (film, DVD, VHS), resp. distributorovi, stanovila povinnost na svoji odpovědnost označit dílo podle stanoveného systému piktogramů.⁴²

6.2. Zákon č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie

Zákon č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, (dále jen Fond), který upravuje podmínky podpory české kinematografie, postavení Fondu, působnost jeho řídicích orgánů, způsob jejich rozhodování. Dále upravuje zdroje Fondu a způsob jejich rozdělování, proceduru rozhodování a způsob zacházení s finančními prostředky, které do Fondu plynou.

Fond je samostatnou právnickou osobou a zapisuje se do obchodního rejstříku. Fond spravuje Ministerstvo kultury České republiky. V čele Fondu je ministr kultury České republiky, který odpovídá za hospodaření s prostředky Fondu. Orgánem rozhodujícím o způsobu a výši čerpání prostředků Fondu na projekty v oblasti kultury je Rada Fondu. Členy Rady volí a odvolává Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, které je Rada odpovědná. Fond byl založen s cílem vytvořit další zdroj pro podporu financování projektů v oblasti kinematografie.

⁴² <http://www.avklasifikace.cz/> - Studie Ministerstva kultury ČR

Zákonem bylo stanoveno čtrnáct zdrojů příjmů Fondu, ve skutečnosti však Fond zajišťuje své poslání pouze na základě několika málo z nich. Jsou to především:

- příjmy za užití kinematografických děl, u nichž Fond disponuje autorskými právy výrobce, která na něj přešla na základě zvláštního zákona (konkrétně se jedná zhruba o 950 filmů vyrobených ve Filmovém studiu Barrandov a Filmovém studiu Gottwaldov v letech 1965 až 1990)
- příplatek k ceně vstupného ve výši 1 koruny ke vstupence na veřejné představení kinematografického díla
- úroky z prostředků Fondu uložených v bance

Další zdroje financování představují jen nevýznamný podíl skutečných příjmů Fondu.⁴³

Zákon také vymezuje okruh činností, na které mohou být prostředky Fondu kinematografie použity. Jedná se o oblast literární přípravy, výroby, distribuce a propagace české kinematografie, technický rozvoj a modernizaci české kinematografie, ale také o výrobu, distribuci a propagaci děl národnostních a etnických menšin, žijících na území České republiky. Soustředěné finanční zdroje poskytuje Fond kinematografie na základě schváleného ročního rozpočtu žadatelům o podporu filmových projektů. O výši a způsobu užití prostředků rozhoduje Rada Fondu.

V současné době Fond připravuje materiál týkající se digitalizace kin, tzv. velká digitalizace v ČR, na které se chce formou podpory finančně podílet (tzn. nahrazení projektorů pro 35mm filmový pás *digitálními projektory* a částečné nebo úplné "odhmotnění" filmu a jeho přepravy. Výroba další digitální kopie stojí pouze tolik co nosič čili externí harddisk, tedy zlomek ceny 35mm kopie. Kvalita digitálního promítání podle současných norem je srovnatelná s promítáním z 35mm, digitální kopie navíc nepodléhá mechanickému opotřebení a její kvalita tedy zůstává konstantní. Digitální projekce přinesou úspory zejména při výrobě kopií.)⁴⁴. Jde vcelku o nákladní akci, na kterou se jen těžko budou hledat prostředky a také zůstává ve vzduchu otázka, zda Státní Fond ČR na podporu a rozvoj české kinematografie má manažerské,

⁴³ <http://www.europeum.org/> - stránky Institutu pro evropskou politiku (Evropeum)

⁴⁴ <http://www.institutumeni.cz/> - stránky Institutu umění

administrativní a jiné zázemí, aby se do takto složitého projektu mohl pustit (pořizovací cena přístroje pohybuje kolem 150 tisíc dolarů, což si jednosálová kina, financovaná z grantů, z městských rozpočtů a zaměřená na evropské filmy nemohou dovolit)⁴⁵. V současné době se pracuje na databázi českých kin a sice bylo v původním sdělení Státního fondu informace, že žádosti o podporu na nákup tohoto zařízení bude možné podávat pravděpodobně v lednu 2009, nyní je na stránkách Ministerstva Kultury uvedeno, že podávání žádostí na digitalizaci již nyní je předčasné a rada je ještě nemůže schválit.

⁴⁵ <http://www.cinepur.cz/> - magazín o filmu a filmové teorii Přemysl Martínek: Digitalizace českých kin /snad ještě není pozdě, číslo 58/červenec 2008

7. Ochrana autorských práv k audiovizuálnímu dílu

7.1. Ochranná doba

Autorský zákon upravuje v ustanovení § 27 dobu trvání majetkových autorských práv k dílu audiovizuálnímu shodně se směrnicí Evropského Parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Majetkových práv v souladu se směrnicí trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti. Dosavadní úprava 50 let podle Bernské úmluvy je již považována za nedostatečnou. Tato úprava byla totiž zamýšlena tak, aby poskytla ochranu autorovi a prvním dvěma generacím jeho potomků. Průměrná délka života se ale prodloužila do té míry, že doba 50 let už nepokryje dvě generace.

U děl audiovizuálních se pro vznik a trvání práva autorského ve shodě se směrnicí stanoví v § 27 odst. 5 AutZ samostatné ustanovení, dle kterého doba trvání majetkových práv k dílu audiovizuálnímu se počítá od smrti poslední přeživší z následujících osob: režisér, autor scénáře, autor dialogů a skladatel hudby zvlášť vytvořené pro užití v audiovizuálním díle. Jde o taxativní výčet osob, sloužící výhradně k stanovení doby trvání majetkových autorských práv, který vyjmenovává tyto osoby bez ohledu na to, zda uvedené osoby jsou autory či nikoliv. Pro jednotlivá díla audiovizuálně užitá platí samostatné doby trvání majetkových autorských práv (např. majetková práva výkonného umělce trvají 50 let od vytvoření výkonu). Právo výrobce zvukově obrazového záznamu trvá 50 let od pořízení zvukově obrazového záznamu. Je-li však v této době zvukově obrazový záznam zveřejněn, zaniká právo výrobce až za 50 let od takového zveřejnění.

Z praktických důvodů je pro běh ochranné doby v ustanovení § 27 odst. 7 AutZ stanoven jednotný počátek. Doba trvání majetkových práv se počítá vždy od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání. Jde o převzetí tradiční úpravy Bernské úmluvy a Římské úmluvy. Osobnostní práva autora trvají po dobu života autora. Dílo, u kterého uplynula doba trvání majetkových práv, se stává dílem volným a každý ho může bez dalšího volně užít. No i po uplynutí této doby (stejně tak jako po smrti autora) zůstává autorovi zachováno osobnostní právo na to, aby

jeho jméno bylo uvedeno a aby dílo bylo užíváno způsobem nesnižujícím jeho hodnotu. Autorský zákon zná i další omezení autorského práva, a to volná užití a zákonné licence, které ale dle ustanovení § 29 AutZ lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených v tomto zákoně a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

7.2. Soukromoprávní ochrana

Autor audiovizuálního díla, do jehož práva (jak majetkového, tak osobnostního autorského práva) bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, má právo domáhat se ochrany svých práv. U děl spoluautorů se může ochrany práva autorského k takovému dílu domáhat i jednotlivý spoluautor (srov. § 8 odst. 4 AutZ). Oprávnění k domáhání se ochrany mají podle AutZ též nositelé výhradní licence a osoby, kterým je svěřen výkon majetkových autorských práv ze zákona (srov. § 41 AutZ), tedy i výrobce audiovizuálního díla, jehož takto smluvně nebo zákonem nabyté výhradní oprávnění bylo ohroženo nebo porušeno. Jedině autor má aktivní legitimace domáhat se nároků osobnostně-právní povahy, a to určení svého autorství a nároků na satisfakci (přiměřené zadostiučinění). Soukromoprávní nároky, které vyplývají z porušení autorského práva, můžeme rozdělit do tří skupin, a to na zvláštní nároky dle autorského zákona, právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení.

Do první skupiny spadají určitá zvláštní práva, která jsou tradičně spojena s autorskoprávní ochranou⁴⁶. Autorský zákon je upravuje v ustanovení § 40 odst. 1., dle kterého se může autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, domáhat zejména (uvedení těchto nároků prostřednictvím termínu „zejména“ naznačuje, že jde o demonstrativní výčet):

- a) práva na určení autorství (*určovací rozsudek*);
- b) zákazu ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva, zejména zákazu neoprávněné výroby, neoprávněného

⁴⁶ Čermák, J. Internet a autorské právo. Praha: Linde Praha a.s., 2001, str. 103

obchodního odbytu, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy. Dále se může domáhat zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora (*negatorní nárok*),

- c) sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě (*informační nárok*) práva na informace podle tohoto ustanovení se autor může domáhat vůči osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla nebo je neoprávněně ohrozila, a vůči ostatním autorským zákonem dispozitivně určeným osobám (*informační nárok*). Autor má právo domáhat se i dalších informací v rozsahu ustanovení § 42 AutZ, dle kterého je autor oprávněn požadovat informace od celních orgánů a orgánů vykonávajících státní statistickou službu (rovněž má právo nahlížet do celních a statistických dokumentů) o obsahu a rozsahu dovozu či vývozu zboží, které je rozmnoženinou jeho díla nebo záznamem, nebo má k pořízení takové rozmnoženiny sloužit jako nosič (nenahraný nosič), nebo je přístrojem k zhotovení zvukových nebo zvukově obrazových záznamů nebo tiskové rozmnoženiny, anebo je zařízením, výrobkem nebo součástíkou podle ustanovení § 43 odst. 2 AutZ.
- d) odstranění následků zásahu do práva (*restituční nárok*), zejména:
1. stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle ustanovení §43 odst. 2 AutZ z obchodování nebo jiného užití,
 2. stažením z obchodování a zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle ustanovení § 43 odst. 2 AutZ,
 3. zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle ustanovení § 43 odst. 2 AutZ,

4. zničením nebo odstraněním materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle ustanovení § 43 odst. 2 AutZ,
- Tyto opatření musí být přiměřené závažnosti porušení práva a musí být přihlédnuto k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře.
- e) poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, zejména:

- omluvou (*morální zadostiučinění*);
- zadostiučiněním v penězích (*peněžité zadostiučinění*), pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím; výši peněžitého zadostiučinění určí soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo; tím není vyloučena dohoda o narovnání;

Dále v ustanovení § 40 odst. 2 autorský zákon uvádí, že autorovi, jehož návrhu bylo vyhověno, může soud přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění (*zveřejnění rozhodnutí*).

Odpovědnost za porušení autorského práva je objektivní. Nefiguruje zde prvek zavinění. Postačí, aby nastala zákonem kvalifikovaná událost (neoprávněný zásah nebo hrozba neoprávněného zásahu do autorových práv), a autor má právo uplatnit některé nebo všechna opatření uvedená výše (§ 40 odst. 1 a 2 AutZ).⁴⁷

Dalším typem je nárok na náhradu škody. Autorský zákon při úpravě náhrady škody v ustanovení § 40 odst. 3 AutZ (*právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení podle zvláštních právních předpisů zůstává nedotčeno*) odkazuje na použití obecné úpravy v občanském zákoníku⁴⁸. Dle této úpravy se pro vznik odpovědnosti za škodu vyžaduje zavinění. Je tedy odpovědností subjektivního charakteru. Jedinou výjimkou je škoda způsobená provozní činností dle ustanovení § 420a občanského zákoníku. Odpovědnost je zde objektivní, tedy zavinění se nevyžaduje. Občanský zákoník pak rozlišuje dva druhy škody, a to škodu skutečnou a

⁴⁷ Čermák, J. Internet a autorské právo. Praha: Linde Praha a.s., 2001, str. 105

⁴⁸ Zákon č. 40/1964 Sb. (občanský zákoník), ve znění dalších předpisů

ušlý zisk. Hradí se teda jak škoda skutečná, tak ušlý zisk. Nárok na náhradu škody se v praxi uplatňuje málokdy, postižený se totiž může domáhat peněžitého zadostiučinění, které je na víc založeno na objektivní odpovědnosti.⁴⁹ Nynější občanský zákoník vychází z toho, že přednostně se škoda hradí v penězích. Pokud poškozený upřednostňuje náhradu škody uvedením do předešlého stavu, musí to výslovně navrhnout (soud je přízná, jen je-li *možné a účelné*). Vzhledem k povaze duševního vlastnictví ovšem tato naturální restituce prakticky nepřipadá v úvahu.⁵⁰ Naproti tomu, *návrh nového občanského zákoníku* zakotvuje náhradu škody uvedením do předešlého stavu jako standardní (předvolené) řešení. Od tohoto standardního řešení se soud odchýlí (namísto uvedení do předešlého stavu přízná peněžitou náhradu) jen ve dvou případech: – navrhne-li to samotný poškozený (upřednostňuje-li on sám náhradu v penězích); – nebo není-li náhrada uvedením do předešlého stavu dobře možná. Podle návrhu občanského zákoníku soud již nebude zkoumat, zda je uvedení do předešlého stavu *účelné*. Úvaha, co je pro poškozeného účelné, má totiž náležet jen jemu samému, nikoli soudu (veřejné moci).⁵¹ Co se ušlého zisku týče, autorský zákon stanoví, že místo skutečně ušlého zisku se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Jedná se o legální konstrukci, která má usnadnit prosaditelnost porušeného práva.⁵²

Třetím typem je nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Stejně jako u náhrady škody autorský zákon v ustanovení § 40 odst. 3 AutZ odkazuje i u bezdůvodného obohacení na použití obecné úpravy v občanském zákoníku (srov. § 451 až 459 občanského zákoníku) a zároveň autorský zákon stanovuje speciální úpravu v tomto ustanovení, dle kterého *výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem*. Bezdůvodné obohacení je založeno na objektivní odpovědnosti.

⁴⁹ Telec, I., Tůma, P., Přehled práva duševního vlastnictví. Brno: Doplněk, 2006, str. 73

⁵⁰ Telec, I., Tůma, P., Přehled práva duševního vlastnictví. Brno: Doplněk, 2006, str. 73

⁵¹ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/nahrada-skody/konkretni-zmeny/nahrada-skody.html>

⁵² Telec, I., Tůma, P., Přehled práva duševního vlastnictví. Brno: Doplněk, 2006, str. 73

Nepřímou, resp. odvozenou ochranu autorských práv poskytuje i zákon o ochraně spotřebitele, např. v oblasti ochrany spotřebitele před nabídkou pirátského zboží.

7.3. Veřejnoprávní ochrana

Porušování autorských práv či práv souvisejících s právem autorským je postihováno dle obecného ustanovení § 152 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen TZ). Dle ustanovení § 152 TZ *„Kdo neoprávněně zasáhne do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.“*

V rámci kvalifikované skutkové podstaty pak *„Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán, a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch, nebo b) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.“* Je to jediná ryze autorskoprávní skutková podstata trestného činu. Jedná se o blanketní právní normu, kdy trestní zákon odkazuje na normu jiného odvětví než trestního práva.⁵³ Pro spáchání trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi je nutný úmysl. A to úmysl přímý, nebo postačí i úmysl nepřímý. Pachatel musí vědět, že se jednáním dopouští zásahu do práv jiné osoby nebo s touto možností musí být alespoň srozuměn. *Tato znalost se vztahuje pouze na okolnosti skutkové, nikoli právní. Není tedy nutné, aby pachatel věděl cokoli o podmínkách autorskoprávní ochrany (platí zásada, že neznalost zákona neomlouvá).*⁵⁴ Trestního činu se může dopustit pouze fyzická osoba. Trestněprávní odpovědnost právnických osob je často diskutované téma, ani nový zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník ze dne 8. ledna 2009, který nabude účinnosti dnem 1.

⁵³Telec, I., Tůma, P., Přehled práva duševního vlastnictví. Brno: Doplněk, 2006, str. 77

⁵⁴ Rozh. NS ze dne 17.7.1996 ve věci sp. Zn. 2 Tzn 46/96, uveřejněno podč. Rt 9/1997 ve Sb. rozh. A stan., 1997, č. 2, s. 57-60)

ledna 2010, s trestní odpovědností právnických osob nepočítá. V tomto novém trestním zákoně obecně pro trestný čin již není zapotřebí zkoumat jeho nebezpečnost pro společnost (materiální stránka). Každý čin, který naplní znaky skutkové podstaty zákona č. 40/2009 Sb., je trestním činem (vyžaduje se pouze formální stránka). Ze skutkové podstaty § 270 zákona č. 40/2009 Sb. pak vyplývá, že trestním činem je každý *neoprávněný zásah do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi*. K zmírnění této přísné formulace (z důvodu absence materiální stránky trestního činu) nový trestní zákon vyžaduje, aby tento zásah byl „*nikoli nepatrný*“. Za trestný čin porušování autorského práva a práv souvisejících s právem autorským lze uložit zejména trest odnětí svobody na dobu maximálně pěti let, nebo peněžitý trest do 5 000 000 Kč. Významná je i možnost uložení trestu propadnutí věci, která sloužila ke spáchání trestného činu nebo která k tomu byla určena. To se týká například prodeje nelegálně vytvořených nahrávek. Za tento trestný čin je možné uložit také trest zákazu činnosti. V úvahu připadá zejména zákaz pořádání filmových či jiných produkcí nebo zákaz obchodování se zbožím určitého druhu v případě prodeje nelegálních nahrávek.⁵⁵

Neoprávněné zásahy do autorských práv, které nedosahují míry trestnosti vyžadované pro trestné činy, mohou být postihovány jako přestupky či správní delikty v přestupkovém řízení. Po euronovele z roku 2006 byla do AutZ doplněna Hlava VI Správní delikty a současně byl ze zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích (přestupkového zákona) vypuštěn „autorskoprávní“ přestupek dle § 32 písm. a). Skutková podstata těchto správních deliktů, resp. přestupků fyzických osob a správních deliktů právnických a podnikajících fyzických osob, dle § 105a AutZ spočívá v neoprávněném užití chráněného předmětu, neoprávněného zásahu do práva autorského či nesplnění oznamovací povinnosti obchodníka, který se účastní prodeje originálu díla (v souvislosti s právem na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého). Za tento přestupek je možné uložit pokutu do výše 15.000 Kč. Na rozdíl od trestněprávní odpovědnosti postačí u přestupku z hlediska zavinění pouze nedbalost, a to i nevědomá. Pachatelem

⁵⁵ Telec, I., Tůma, P., Přehled práva duševního vlastnictví. Brno: Doplněk, 2006, str. 79

přestupku může být pouze fyzická osoba. Pokud se takového jednání (naplňující znaky přestupku) dopustí právnická osoba, nejedná se o přestupek, ale o *jiný správní delikt*.

7.4. Porušování autorských práv audiovizuálního díla

Porušení autorského práva je každý neoprávněný zásah do výlučných majetkových a výlučných osobnostních práv autora audiovizuálního díla. V případě audiovizuálních děl je problematika porušování autorských práv poměrně široká a zahrnuje zejména taková jednání, jako jsou nelegální projekce, neoprávněné vysílání audiovizuálních děl, výroba (vypalování, kopírování) a rozšiřování neoprávněných kopií audiovizuálních děl (výrobové pirátství), prodej padělků na tržnicích či pravděpodobně nejčastější forma, internetové pirátství, resp. digitální internetové pirátství.⁵⁶ Pirátstvím rozumíme neoprávněné užívání autorského díla bez souhlasu autora či jiné oprávněné osoby. Rozvoj digitálních technologií v oblasti filmu přináší nejen větší distribuční možnosti, ale nebezpečí filmového pirátství, zejména v spojení s vysoce anonymním Internetem. Masivní rozšíření filmového pirátství v posledních letech (v prostředí digitálních technologií) způsobuje nositelům práv obrovské škody. Převážná většina osob, které si film pořídí nelegálně na internetu, už si totiž obvykle nezakoupí originální distribuční nosič, na film nezajde do kina a ani si ho nepůjčí v DVD půjčovně.

Nejrozšířenějšími typy internetového pirátství jsou upload, neoprávněné sdílení a stahování autorským právem chráněných děl, zveřejňování odkazů (linků) na neoprávněné rozmnoženiny umístěné na internetu, streaming, camcording a méně obvyklý neoprávněný webcasting, tedy vysílání prostřednictvím internetu bez souhlasu nositelů práv.

Uploadem se rozumí umístění filmového díla na internet prostřednictvím FTP, filehostingového či jiného serveru. Server FTP (File Transfer Protocol) je počítač s úložným prostorem, kam lze pomocí programů s funkcí FTP klienta (např. Total

⁵⁶ Zdroj stránky České protipirátské unie, <http://www.cpunet.cz/>

Commander) jednoduše umísťovat soubory nebo je stahovat. Ke stažení dat postačuje internetový prohlížeč. Filehostingové servery umožňují umísťování i stahování souborů o velkém objemu přímo pomocí internetového prohlížeče bez nutnosti mít nainstalovaný jakýkoliv speciální program. Upload děl chráněných autorským právem na servery, kde mají k datům přístup další osoby, je již ze své podstaty protiprávní, neboť se jedná o sdělování díla veřejnosti podle § 12 odst. 4 písm. f) a § 18 AutZ, ke kterému je vždy nutné získat souhlas nositele práva. Sdělování díla veřejnosti je totiž jedním z majetkových práv autora a pouze autor či jiný oprávněný nositel práva je oprávněn své dílo takto užít či udělit jiné osobě oprávnění k tomuto užití.

Sdílením rozumíme neoprávněné užití autorských děl prostřednictvím peer-to-peer (P2P) výměnných sítí na internetu. Stejně jako v případě uploadu se jedná o sdělování díla veřejnosti podle ustanovení § 12 odst. 4 písm. f) a § 18 AutZ, ke kterému je vždy nutný souhlas nositele práv. P2P (peer-to-peer) síť umožňuje sdílení jakýchkoliv digitálních souborů prostřednictvím internetu, tedy i audiovizuální díla v digitální podobě. Sdílení souborů probíhá prostřednictvím programu, který se nazývá P2P klient. P2P klient zprostředkovává kontakt mezi zájemcem o konkrétní data a osobou, která je nabízí. Nejrozšířenější P2P klienti jsou *Direct Connect* (výměnná síť, která běží na samostatných nepropojených serverech, tzv. hubech), *BitTorrent* (síť vytvořená z navzájem nezávislých serverů, kde v průběhu stahování souboru dochází zároveň ke sdílení) nebo třeba *eDonkey* (založen podobně jako BitTorrent na technologii). Stažení filmu z internetu (tzv. download) není nutně protiprávní, neboť se na něj vztahuje výjimka upravující tzv. volné užití pro osobní potřebu. Toto volné užití je dle autorského zákona možné pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora. Současné stahování filmů v enormní množství prostřednictvím serverů a P2P sítí, které jsou k porušování práv masově zneužívány, je již s touto podmínkou volného užití v rozporu. Prostřednictvím serverů a P2P sítí jsou navíc masivně šířeny nejnovější tituly v době před nebo čerstvě po svém zveřejnění, což poškozuje jejich tvůrce nejvyšší měrou. Většina těchto systémů zároveň vyžaduje i sdílení a proto často dochází k porušování práva již pouhým jejich užíváním.

Rovněž je porušením autorských práv k audiovizuálnímu dílu zveřejňování odkazů (linků) na neoprávněné rozmnoženiny umístěné na internetu. Myslím si, že toto mnoho takových „umísťovatelů“ neví. Odkazy na jednotlivá díla jsou obvykle publikovány na blozích (webových stránkách, na kterých jsou zveřejňovány odkazy ke stažení filmových titulů z filehostingových serverů jako Rapidshare, Megaupload, Czshare, Hellshare, iSkladka, Netload, apod.) nebo šířeny prostřednictvím diskusních fór zaměřených na pirátské materiály (warez fóra). V souladu s platnou právní úpravou a právním výkladem je *za zásah do výlučného autorského práva potřeba považovat jakékoli zpřístupnění díla veřejnosti způsobem, že kdokoli k němu může mít přístup na místě a v čase podle vlastní volby, tj. i prostřednictvím pouhého „linku“ nezávisle na vlastnictví či užívání rozmnoženiny díla, která je prostřednictvím linku zpřístupněna (tzn. zpřístupnění jako tzv. mirror downloading či embedded link). V tomto ohledu se jedná o další užití díla, ke kterému je zásadně nutný souhlas nositele autorského práva k zpřístupněnému dílu.*⁵⁷ Takové zveřejňování navíc podporuje protiprávní aktivity dalších osob.

Dalším neoprávněným zásahem do autorských práv k audiovizuálnímu dílu jsou služby poskytované prostřednictvím Video Index Sites tedy webových stránek, na nichž lze přímo v okně prohlížeče přehrávat především filmy a další zvukově obrazové záznamy, umožňujících streaming (tedy spuštění filmu na vyžádání) a to především streaming souborů uložených na jiných serverech. I v tomto případě se jedná o neoprávněné užití díla jeho sdělováním veřejnosti podle ustanovení § 12 odst. 4 písm. f) AutZ.

V současnosti je v oblasti porušování autorských práv k audiovizuálním dílům populární i tzv. camcording, neoprávněné pořizování záznamu filmu na kameru či obdobné zařízení přímo při jeho promítání v kině. Camcording sice není ze své podstaty internetovým pirátstvím, ale velmi úzce s ním souvisí, neboť to jsou právě tzv. kinoripy, tedy kopie filmu nahrané v kině, které jsou i přes svou obvykle nízkou kvalitu zdrojem prvních rozmnoženin na internetu, kde se pak následně masivně šíří prostřednictvím rozličných P2P sítí a serverů. Protiprávnost natáčení filmu na kameru či jiné obdobné

⁵⁷Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 228

zařízení přímo při jeho promítání v kině výslovně zakotvila novela autorského zákona č. 216/2006 Sb., která v ustanovení § 30 odst. 3 AutZ vyňala pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho provozování ze záznamu nebo jeho přenosu z práva na volné užití, čímž výslovně zakotvila protiprávnost jakéhokoliv pořizování záznamu filmu při promítání v kině. V české republice camcording až tak častý není, ale jedině z toho důvodu, že premiéry filmů jsou uváděny v kinech v čase, kdy nelegálně pořízení záznam je již rozšířen internetem.

V souvislosti s ochranou autorských práv k audiovizuálním dílům, resp. k zabránění jejich porušování (filmovému pirátství), je významná činnost České protipirátské unie (dále jen ČPU), která spočívá především v ochraně autorských práv k filmovým dílům, sledování a analýze informací týkajících se autorských práv, přípravě právních kroků proti jejich porušování, spolupráci s orgány činnými v trestním řízení a ostatními institucemi a spolupráci na přípravě nových právních předpisů. ČPU byla založena v roce 1992 za účelem ochrany autorského práva a práv souvisejících s právem autorským k audiovizuálním dílům a potírání všech forem pirátství v oblasti výroby, dovozu a šíření audiovizuálních děl. V současnosti je známý jejich projekt „filmy nejsou zadarmo“. Tímto projektem se ČPU snaží působit na veřejnost, která i podle mého názoru v současnosti považuje filmové pirátství za malichernost a ne za závažné protiprávní jednání. Myslím si, že je velmi trefná formulace „sdílení pirátských kopií je krádež“ a rovněž přirovnání tohoto sdílení ke krádeži v obchodě. Ze svých zkušeností můžu říct, že nikdo, koho jsem při psaní právě tohoto oddílu upozornila na nelegálnost stahování právě z výše zmíněného serveru BitTorrent, nezareagoval jako zloděj přichycený při krádeži. V společnosti totiž zatím nepřevládá taková norma mravního chování, která by u „filmového (internetového) piráta“ vyvolala při nelegálním stahování pocit strachu, či studu. Pověštině ani samotná společnost takové chování neodsuzuje. Domnívám se, že ještě nějaký čas potrvá, než k takovému vnímání filmového a zejména internetového pirátství v společnosti dojde. Každopádně rychlé odhalení a potrestání pachatelů, jako tomu bylo v případě natočení titulu „Simpsonovi ve filmu“ (či zmaření pokus o natočení velkofilmu režiséra Juraje Jakubiska Bathory) přímo v den jeho premiéry v ČR a následně umístěn na internet nebo razie na Strahovských kolejích ČVUT, v rámci níž byly zajištěny dva počítače obsluhující

FTP server a další akce, na které navazuje odsouzení k povinnosti nahradit poškozeným škodu (což jsou mnohdy velké částky) k změně názoru a chování veřejnosti v souvislosti s filmovým pirátstvím výrazně napomáhá.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabývala českou právní úpravou audiovizuálního díla, která se nachází zejména v zákoně č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským. V souladu s principem materiální pravdy, který ovládá české autorské právo, je dle této právní úpravy za autora, dle mého názoru spravedlivě, považován režisér. Rovněž se domnívám, že výrobci audiovizuálního díla, jakožto osobě, která se na vytvoření audiovizuálního díla zpravidla finančně podílí nejvíc, autorský zákon poskytuje dostatečnou ochranu prostřednictvím zákonné domněnky a práva, které výrobce audiovizuálního díla požívá jako výrobce zvukově obrazového záznamu.

Při zpracovávání veřejnoprávní úpravy audiovizuálních děl, která se nachází zejména v zákoně č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, jsem se více věnovala otázce jednotného systému označování audiovizuálních děl, který by řešil otázku věkové přístupnosti těchto děl, podobně jak je tomu v již fungujícím systému v Nizozemsku. Stejně označení přístupnosti by se podle něj používalo nejen v kinech, ale i v televizi či prodejnách a půjčovnách a rodič by byl mnohem detailněji informován o obsahu audiovizuálního díla, nemluvě o tom, že by se pak určitá audiovizuální díla vysílala v době, stanovené přiměřeně k obsahu audiovizuálního díla.

Pokud jde o problematiku ochrany autorských práv k audiovizuálnímu dílu, kterou jsem rozebírala v poslední kapitole, myslím si, že současný problém filmového pirátství souvisí jak s technologickým vývojem, tak zejména s postojem společnosti, která tomuto porušování autorských práv nepřikládá ekvivalentní význam. Proto vidím velmi přínosnou činnost České protipirátské unie, která na tento problém upozorňuje a s většími či menšími úspěchy se v této oblasti angažuje.

Seznam použité literatury a prameny:

Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon. Komentář a předpisy související. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2005,

Kříž, J.: Ochrana autorských práv v informační společnosti. Praha: Linde Praha a.s., 1999,

Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2007,

Čermák, J.: Internet a autorské právo. Praha: Linde Praha a.s., 2001,

Česálková, L.: Ne všech mrtvol se děti bojí / K rodící se alternativě současného systému určování přístupnosti audiovizuálních produktů, Cinepur 02/2009,

Česálková, L.: Stačí větší prostor pro diskusi, Cinepur 02/2009,

Martínek P.: Digitalizace českých kin /snad ještě není pozdě, Cinepur 58/2008

<http://www.filmdat.cvu.cz/> -stránky Nadnárodního registru neprofesionálního filmu

<http://www.mkcr.cz/> - stránky Ministerstva kultury ČR

<http://www.nfa.cz/> - stránky Národního filmového archivu

<http://www.avklasifikace.cz/> - Studie Ministerstva kultury ČR

<http://www.cpunfilm.cz/> - stránky České protipirátské unie

<http://www.europeum.org/> - stránky Institutu pro evropskou politiku (Evropeum)

<http://www.institutumeni.cz/> - stránky Institutu umění

<http://www.cinepur.cz/> - magazín o filmu a filmové teorii

http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web/cs - dokumenty vlády

<http://zpravy.idnes.cz/> - článek - Petr Suchomel: Filmy dostanou značky za sex, alkohol i strašidla

Resumé:

Audiovisual work

The purpose of my thesis is to analyze legal regulations of audiovisual work in Czech Republic, contained in The Act No. 121/2000 Coll. (Copyright Act). The reason for my research is that audiovisual work is a very interesting subject from legal point of view, especially due to its complex nature. The thesis is composed of seven chapters, each of them dealing with different aspects of audiovisual work.

Chapter One is introductory and defines the concept of audiovisual work. The chapter is subdivided into three parts. Part One describes relevant legislation. Part Two deals with concept of audiovisual work and its characterization and Part Three describes categorization of audiovisual work.

Chapter Two examines author's works used in audiovisual work.

Chapter Three describes problem of authorship of audiovisual work.

Chapter Four, consisting of four parts, concentrates on problems of audiovisual works copyrights. Part One focuses on license contract in general. Parts Two and Three investigate license contract between an author of audiovisual work and a producer of audiovisual records and also license contract between an author of work used in audiovisual work and a producer of audiovisual records. Part Four addresses the issue of personal rights of author of audiovisual work.

Chapter Five is subdivided into two parts, the first of which deals with producer of audiovisual records and the second with audiovisual records.

Chapter Six is subdivided into two parts and provides an outline of relevant regulations of Czech public law, contained especially in Act No. 273/1993 Coll. (audiovisual act) and in Act No. 241/1992 Coll. (State fund for support and development of cinematography).

Chapter Seven concentrates on problems resulting from protection of audiovisual works copyrights especially on complications resulting from film piracy.

Klíčová slova:

Audiovisual work, license contract, protection of copyrights of audiovisual works,

Audiovizuální dílo, licenční smlouva, ochrana autorských práv k audiovizuálnímu dílu,